

२०७५ सालको विनियम नं. १

मुसिकोट नगरपालिका रुकुम (पश्चिम)
श्रमिक सहकारी संस्था लि.संचालन गर्न बनेको नमुना विनियम, २०७५

नगर कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति : २०७५/०८/१२

प्रमाणीकरण विवरणः

प्रमाणीकरण गर्ने पदाधिकारीको दस्तखतः

प्रमाणीकरण गर्नेको नाम थरगौतम देवलाल :

पदः प्रमुख

प्रमाणीकरण मितिः

..... श्रमिक सहकारी संस्था लि

..... रुकुम (पश्चिम)

मुसिकोट नगरपालिका रुकुम (पश्चिम)

विनियम

२०७५

..... श्रमिक सहकारी संस्था लि. रुकुम (पश्चिम) को

संचालन गर्न वनेको नमुना विनियम, २०७५

प्रस्तावना : सहकारी सिद्धान्त, मूल्य र मान्यताहरु अवलम्बन गरि सदस्यहरुमा स्ववलम्बन र पारस्परिकताको भावनालाई बढवा दिएर आफ्नो आर्थिक, सामाजिक एवं शैक्षिक उन्नतिका लागि आवश्यक श्रोतका साथै व्यवसायिक तथा सामुदायिक बन्दोबस्त आफैले मिलाएर परिश्रम, समानता र समताका मापदण्डमा समुदायका सबैको यथायोग्य वैभव हाँसिल हुने सहकारी सभ्यताको विकासमा समेत सहायता पुऱ्याउन मुसिकोट नगरपालिकाको सहकारी ऐन, २०७४ को दफा १२ को उप-दफा (१) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी श्रमिक सहकारी संस्था लि रुकुम (पश्चिम) को स्थापनाको लागि मिति मा वसेको आवेदक शेयर सदस्यहरुको प्रथम प्रारम्भिक भेलाको निर्णय बमोजिम यो विनियम तर्जुमा गरिएको छ ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१) संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :-

(क) यस विनियमको नाम : श्रमिक सहकारी संस्था लि रुकुम (पश्चिम) को संचालन गर्न वनेको विनियम, रहेको छ ।

(ख) यो विनियम मुसिकोट नगरपालिकाको कार्यालयबाट स्वीकृत गरेपछि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. संस्थाको नाम र ठेगाना :

(क) यस सहकारी संस्थाको नाम: श्रमिक सहकारी संस्था लि रुकुम (पश्चिम) हुने छ । अग्रेजीमा यसको नाम (..... Sramik sahakari santha limited) हुने छ ।

(ख) यस सहकारी संस्थाका ठेगाना हुनेछ । ठेगाना हेरफेर भएमा दर्ता गर्ने अधिकारीलाई ७ दिनभित्र जानकारी दिईने छ ।

३) परिभाषा :-

विषय वा प्रशंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस विनियममा -

(क) “ऐन” भन्नाले मुसिकोट न.पा.को सहकारी ऐन २०७४ संभन्नु पर्दछ ।

(ख) “नियमावली” भन्नाले सहकारी नियमावली, २०४९ संभन्नु पर्दछ ।

(ग) “दर्ता गर्ने अधिकारी” भन्नाले मुसिकोट न.पा.को सहकारी ऐन २०७४ को दफा ६९ बमोजिम तोकिएको दर्ता गर्ने अधिकारीलाई सम्भन्नुपर्छ र सो शब्दले निजबाट अधिकार प्राप्त अधिकृत समेतलाई जनाउँछ ।

- (घ) “संस्था” भन्नाले श्रमिक सहकारी संस्था लि रुकुम (पश्चिम) लाई संभन्नु पर्दछ ।
- ड) “सदस्य” भन्नाले यस विनियमको दफा ७, ९ वा १३ बमोजिम सदस्यता प्राप्त गरेको व्यक्तिलाई संभन्नुपर्दछ ।
- च) “साधारण सभा ” भन्नाले संस्थाको साधारण सभा संभन्नुपर्दछ ।
- (छ) “गाउँ /टोल/उपक्षेत्रिय बैठक” भन्नाले ऐनको दफा ३१ को उप दफा २ बमोजिमको संस्थाको बैठक संभन्नुपर्दछ ।
- (ज) “समिति” भन्नाले विनियमको दफा ३४ बमोजिम गठन भएको संस्थाको संचालक समितिलाई संभन्नुपर्दछ ।
- झ) “संचालक” भन्नाले यस विनियम बमोजिम निर्वाचित संस्थाको संचालकलाई संभन्नुपर्दछ र सो शब्दले अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्ष र सदस्यहरूलाई समेत जनाउँदछ ।
- (झ) “अध्यक्ष” भन्नाले समितिको अध्यक्षलाई सम्भन्नुपर्दछ ।
- (ञ) “व्यवस्थापक) दफा ४४ बमोजिम नियुक्त संस्थाको व्यवस्थापक सम्भन्नु पर्छ ।

परिच्छेद- २ उद्देश्य र कार्य

४. उद्देश्य :

सदस्यहरूको आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक विकासका लागि संस्थाको देहायमा उल्लेख भए बमोजिमको उद्देश्यहरू हुनेछन् :

- (क) संस्थामा संलग्न सदस्यहरू बीच स्वावलम्बन, पारस्परिक सहयोग एवं मितव्ययिताको भावना अभिवृद्धि गरी नियमित बचत गर्ने बानीमा प्रबर्द्धन गर्ने ।
- (ख) सदस्यहरूको खाँचो पुरा गर्न एकजुटै काम गर्न प्रोत्साहित गर्ने ।
- (ग) सदस्यहरूलाई उत्पादनशिल, आयमुलक, रोजगारीमुलक र सिपमुलक व्यवसाय संचालन एवं समाजिक कार्य गर्नका लागि प्रोत्साहित गर्ने ।
- (घ) सदस्यहरूलाई भौतिक संरचना निर्माणको लागी आवश्यक सीप विकास गरी दक्ष जन शक्ती उत्पादन तथा परिचालन गर्ने उद्देश्यका लागि प्रोत्साहित गर्नुका साथै तत् सम्बन्धी तालिमहरू संचालन गर्ने ।
- (ङ) सदस्यहरूको आर्थिक तथा सामाजिक जिवनस्तर सुधार गर्न सक्ने क्रियाकलाप गर्ने ।
- च) उत्पादन तथा निर्माण सम्बन्धी आधुनिक प्रविधिको खोज विकास र प्रयोग गर्ने ।
- छ) श्रमको परिचालन मार्फत आय वृद्धि गरी प्रोत्सान मुद्धती अनुरूप सदस्यहरूको वचत प्रबर्द्धन गर्ने ।
- ज) व्यवसाय संचालनको लागी आवश्यक आर्थिक संकलन तथा परिचालन गर्ने ।
- (झ) सदस्यहरूको सीप विकास तथा संस्थागत क्षमता विकास मार्फत भौतिक संरचना निर्माणको सबै प्रक्रिया अपनाउने ।
- ञ) श्रमसँग सम्बन्धित श्रम, सीप र दक्षतामा आधारित जनशक्तीलाई, उत्पादन निर्माणमा परिचालन गरि रोजगारी सृजना गर्ने ।
- ट) सबै खालको श्रमशक्ती एकिकृत गरी श्रम बैंकको रूपमा स्थापित र परिचालन गर्ने,

५. **कार्यहरु** :संस्थाको विनियममा उल्लेखित उद्देश्य पुरा गर्न तपशिल अनुसारका कार्यहरु गरीने छ ।
- (क)भौतिक संरचना निर्माण तथा उत्पादन कार्यको माग संकलन गरी सम्बन्धित निकायसँग सम्झौता गरेर निर्माण कार्य गर्ने ।
- (ख)स्रोतको व्यवस्था मिलाई आवश्यक उत्पादन तथा निर्माण सामाग्रीहरु आपूर्ति गरी त्यसको समुचित परिचालन गर्ने ।
- (ग)नगरपालिका मार्फत नेपाल सरकारद्वारा मान्यताप्राप्त निकायहरूसँग समन्वय गरी सदस्यहरुलाई उत्पादनशिल, आयमुलक, रोजगारीमुलक र सिपमुलक तालिमहरु संचालन गर्नुको साथै सो सम्बन्धित लेबलिंगको योग्यता तथा दक्षताको प्रमाण पत्र दिलाउने व्यवस्था मिलाउने ।
- (घ)उत्पादन तथा निर्माण कार्यको लागी आवश्यक मेशिन औजार खरिद, बिक्री र परिचालन गर्ने ।
- (ङ) निर्माण तथा उत्पादन सम्बन्धि उद्योगहरु संचालन गर्ने ।
- च) सदस्यहरुबाट नियमित तथा ऐक्षिक वचत संकलन गर्ने ।
- छ) संस्थाको आन्तरिक पूँजीबाट सदस्यहरुलाई उत्पादन कार्यमा ऋण लगानी गर्ने ।
- ज) प्रचलित कानूनको परिधि भित्र रही संस्थाको नियमित कार्य संचालन तथा व्यवसाय संचालन गर्न बाह्य ऋण लिने ।
- झ) संस्थाको हित प्रवर्द्धनकालागि नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय तह, गैर सरकारी संघ संस्था, दातृ निकायसँग समन्वय गर्ने ।
- ञ) सरकारी तथा गैरसरकारी संघ संस्थाको तर्फबाट उपलब्ध स्रोतबाट पूर्वाधार निर्माणका कार्यहरुलाई प्रचलीत कानूनको परिधी भित्र रही उपलब्ध श्रम शक्तिलाई परिचालन गर्दै वातावरणमैत्री, दिगो एवं गुणस्तरीय पूर्वाधार निर्माण कार्य गर्ने ।
- ट) सहकारी शिक्षा तथा तालिमहरु संचालन गर्ने ।
- ठ) सर्वसाधारण जनताको आर्थिक अवस्थाको विकास र प्रवर्द्धनमा समर्पित राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संगठनहरुको दाँजोमा पुग्ने उद्देश्य लिई गठित जिल्ला तथा केन्द्रीय सहकारी संघको सदस्यता ग्रहण गर्ने ।
- ड)प्रचलीत कानूनको परिधीभित्र रही दातृ संस्थाहरुबाट निशर्त प्राप्त हुने चन्दा तथा अनुदान स्वीकार गर्ने ।
- ढ) संस्थाको विनियममा उल्लेखित कार्य संचालन गर्न स्वीकृति लिनुपर्ने भएमा संबन्धित निकायबाट स्वीकृति लिएर मात्र कार्य गर्ने ।
- ण) कामको खोजी गरि निर्माण तथा उत्पादन कार्य संचालनमा श्रमशक्तीलाई परिचालन गरि कार्य सम्पन्न गर्ने ।
- त) जग्गा लिजमा लिई वा सदस्यहरुको जग्गा एकिकरण गरि सामुहिक कृषि, करार खेती, पशु फर्महरु संचालन गर्नुको साथै श्रम सिपमा आधारित उद्योगहरु संचालन गर्ने ।
- थ) रोजगारसँग सम्बन्धित अन्य कार्य संचालन गर्ने ।

६. **कार्यक्षेत्र** :संस्थाको कार्यक्षेत्र मुसिकोट नगरपालिका भरि रहने छ ।

परिच्छेद- ३ सदस्यता

७. **सदस्यता** :

(१) देहाएका प्रकृतिक व्यक्तीहरु संस्थाको सदस्य हुने छन् ।

- (क) संस्था दर्ताको लागि निवेदन दिने व्यक्तिहरु र
- (ख) संस्था दर्ता भईसकेपछि विनियमको दफा ८ बमोजिम सदस्यताको लागि योग्यता पुगेको व्यक्तिहरु ।

८. सदस्यताको लागि योग्यता : (१) सदस्यता प्राप्तिको लागि देहायमा उल्लेख भए बमोजिमको योग्यता पुगेको व्यक्ती हुनु पर्नेछ ।

- (क) नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र प्राप्त गरेको ।
 - (ख) संस्थाको कार्यक्षेत्र भित्र स्थायी रूपमा वा २ वर्षदेखि नियमित रूपमा बसोबास भएको ।
 - (ग) संस्थाको सेवा मुख्य व्यवसायिक सेवा आवश्यक हुनुको साथै उपयोग गर्न सक्ने अवस्थामा रहेको ।
 - (घ) संस्थासँग प्रतिस्पर्धा हुने गरि संस्थाको कार्ययोजनामा गर्ने भनिएको कारोवार नभएको
 - (ङ) यस विनियममा उल्लेख भएबमोजिम सदस्यको उत्तरदायित्व वहन गर्न स्विकार गरेको ।
 - (च.) समान प्रकृतिको अन्य कुनै सहकारी संस्थामा सदस्य नरहेको ।
- (२) उफ दफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि सम्पत्ती शुद्धीकरण निवारण कानून बमोजिम पहिचान तथा सम्पत्ति पुष्टि हुन नसकेको खण्डमा सदस्यताको योग्यता नपुगेको मानिने छ ।

९) सदस्यताका लागि निवेदन र प्राप्ति प्रवेश शुल्क :

निवेदकले सदस्यता प्राप्तिको लागि निवेदन दिनुपर्ने छ । सदस्यता स्विकार भएपछि मात्र विनियमको दफा २१ मा उल्लेखित प्रवेश शुल्क तिरी सदस्यता प्राप्त गर्ने छ ।

१०) सदस्यता कायम नरहने :

- (१) कुनै पनि सदस्यको सदस्यता देहायमा उल्लेख भएको अवस्थामा कायम रहने छैन :
 - (क) मृत्यु भएमा,
 - (ख) बहुलाएमा वा मानसिक असन्तुलन भएमा,
 - (ग) सदस्यताबाट दिएको राजीनामा स्वीकृत भएमा,
 - (घ) विनियममा भएको व्यवस्था बमोजिम समितिको निर्णय बमोजिम सदस्यताबाट निष्काशित भएमा,
 - (ङ) संस्था विघटन भएमा,
 - (च) संस्थालाई हानी नोक्सानी हुने काम गरेको प्रमाणित भएमा,
 - (छ) नियमित बचतकर्ताको रूपमा सदस्य नभई ऋण लिने उद्देश्यले मात्र शेयर सदस्य भएमा,
 - (ज) विनियमको दफा १० मा उल्लेखित सदस्यताको लागि चाहिने कुनै योग्यता नरहेमा,
 - (झ) एउटै जिल्ला भित्रको समान प्रकृतिको अन्य सहकारी संस्थामा सदस्य वा संचालकको कुनै पदमा रहेको पाइएमा ।
 - (ट) सम्पूर्ण शेयर हस्तान्तरण गरेमा वा शेयर वापतको रकम फिर्ता लिएमा ।

- (२) उपदफा (१) मा जेसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कुनै सदस्यले संस्थाबाट प्राप्त गरेको ऋण वा संस्थालाई तिर्नु पर्ने बाँकी बक्यौता भुक्तानी गर्न बाँकी रहेछ भने त्यस्तो सदस्यले र त्यस्तो सदस्यको तर्फबाट धितो वा जमानत बस्ने अरु कुनै सदस्यले संस्थाको सदस्यताबाट राजीनामा गर्न पाउने छैन । राजीनामा स्वीकृत भईसकेको रहेछ भने पनि निजले संस्थालाई तिर्नुपर्ने दायित्वबाट उन्मुक्ति पाउनेछैन ।

११. सदस्यताबाट निष्काशन :

- (१) संचालक समितिले छानविन गरी एवं सफाईको मौका समेत दिई कुनै सदस्यलाई निम्न आधारमा बहुमतको निर्णयले सदस्यताबाट निष्काशन गर्न सक्नेछ:-
 (क) संस्थाको संचालन र प्रगतिमा हानि हुने कुनै किसिमको कार्य गरे गराएमा ।
 (ख) संस्थाको स्वीकृत नीति र विनियम बर्खिलाप हुने काम गरे गराएमा ।
 (ग) संस्थाको प्रतिष्ठामा आँच आउने खालको कार्य गरे गराएमा ।
 (घ) संस्थाको चल अचल सम्पत्ति हिनामिना गरेको प्रमाणित हुन आएमा ।
 (ङ) विनियममा व्यवस्था भएबमोजिम सदस्य हुन आवश्यक योग्यता नरहेमा ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम कुनै सदस्यलाई संचालक समितिले निष्काशन गर्नु अघि सम्बन्धित सदस्यलाई आफूलाई लागेको आरोप सम्बन्धमा स्पष्टीकरण दिने र आरोपको खण्डन गर्ने वा आवश्यक प्रमाण प्रस्तुत गर्न बढीमा ३५ दिनको म्याद दिइनेछ ।
- (३) छानविनको क्रममा समितिको बहुमतको निर्णयले सम्बन्धित सदस्यलाई निलम्बन गरी संस्थाबाट कुनै खास सेवा वा सुविधा उपलब्ध गर्न नपाउने गरी बढीमा एक वर्ष सम्मका लागि बन्देज लगाउन सक्नेछ ।
- (४) उपदफा (१) र (२) अनुसारको निर्णयमा चित्त नबुझेमा सदस्यले साधारण सभा समक्ष पुनरावेदन गर्न सक्नेछ र साधारण सभाको बहुमतले गरेको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

१२. सदस्यताबाट राजीनामा :

- (१) कुनै सदस्यलाई संस्थाको सेवा तथा सुविधा आफूलाई आवश्यक छैन भन्ने लागेमा सदस्यताबाट राजीनामा दिन सक्नेछ ।
 तर, सदस्यता छाड्न चाहने सदस्यले संस्थाबाट लिएको ऋण वा अन्य कुनै बाँकी बक्यौता चुक्ता गर्न बाँकी रहेको खण्डमा त्यस्तो सदस्य र त्यस्तो सदस्यको जमानत बस्ने कुनै पनि सदस्यले राजीनामा दिन पाउने छैन ।
- (२) सदस्य र त्यस्तो सदस्यको जमानत बस्ने सदस्यको राजीनामा स्वीकृत भई सकेको रहेछ भने पनि त्यस्तो व्यक्तिले संस्थालाई तिर्नु बुझाउनुपर्ने दायित्वबाट छुट पाउनेछैन ।
- (३) सदस्यताबाट दिएको राजीनामा समितिबाट स्वीकृत भई संस्थाको सदस्यताबाट हटेको व्यक्तिले पुनः सदस्यता प्राप्त गर्न चाहेमा राजीनामा स्वीकृत भएको मितिले एक वर्ष पछि मात्र पुनः रीतपूर्वक निवेदन दिएमा सदस्यता प्राप्त गर्न सक्नेछ ।
- (४) दफा १२ को उपदफा (१) को खण्ड (ग) बमोजिम सदस्यले सदस्यता छाड्नका लागि लिखित राजीनामा आर्थिक वर्ष समाप्त हुनु ३ महिना अगावै समितिलाई प्राप्त हुने गरी पेश गर्नु पर्नेछ । यस्तो राजीनामा चालु आर्थिक वर्षको अन्तिम दिनको भोलीपल्ट देखि लागु हुने गरी समितिले स्वीकृत गर्नेछ ।

(५) संस्थाको कुल भुक्तानी शेयरपुँजीको १० प्रतिशत भन्दा बढी मूल्यको शेयर खरिद गर्ने सदस्यले सदस्यता छाड्न चाहेमा कम्तिमा १२ महिना अगावै लिखित सूचना दिनु पर्नेछ ।

(६) सदस्यता छाड्न चाहने सदस्यलाई संस्थाको आर्थिक अवस्थाको विश्लेषणका आधारमा अर्थात् शेयरको Book Value को आधारमा हिसाब गरी शेयर रकम फिर्ता गरिनेछ । तर माथि जेसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सदस्यले संस्थाबाट प्राप्त गरेको ऋण वा तिर्नुपर्ने बाँकी बक्यौता तिर्न बाँकी रहेछ भने त्यस्तो सदस्यको तर्फबाट धितो वा जमानी बस्ने अरु कुनै सदस्यले सदस्यताबाट राजीनामा गर्न पाउने छैन ।

१३)पुनः सदस्यता: कुनै व्यक्तिले पुन सदस्ता प्राप्त गर्न सक्ने वा नसक्ने तोकिएबोजिम हुने छ ।

१४. सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार :

सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) एक सदस्य एक मतको मताधिकार प्रयोग गर्ने ।
- (ख) साधारण सभाबाट निर्वाचित भई संस्थाको व्यवस्थापनको नेतृत्व लिने वा विभिन्न जिम्मेवारीमा सक्रिय सहभागिताका लागि सरिक हुने ।
- (ग) संस्थामा नियमित रुपमा बचत गर्ने र सोमा निर्धारित ब्याज प्राप्त गर्ने ।
- (घ) संस्थाको बचत तथा ऋण नीतिको आधारमा ऋण प्राप्त गर्ने र सोको किस्ताबन्दी रुपमा साँवा तथा ब्याज नियमित रुपमा भुक्तानी गर्दै जाने ।
- (ङ) सदस्य एवं समूहको हितमा संचालकहरुलाई आवश्यक सल्लाह र सहयोग पुऱ्याउने ।
- (च) संस्थाको साधारण सभामा सहभागी भई छलफलमा भाग लिने तथा संस्थाको गतिविधिको वारेमा जानकारी लिने ।
- (छ) साधारण सभाको विभिन्न विषयमा गरिने निर्णयमा आफ्नो मतको प्रयोग गर्ने ।
- (ज) संस्थाले सदस्यका लागि संचालन गरेका सुविधाको उपभोग निर्धारित विधि अनुसार गर्ने ।
- (झ) सहकारीका प्रचलित कानून र सहकारीका सर्वमान्य सिद्धान्त बमोजिम संस्था नचलेको अवस्थामा संस्थाको स्वीकृत विनियम बमोजिम संस्था शुद्धिकरणको अभियानमा सक्रियता लिने ।

१५)सदस्यता खुला रहने :सदस्यता लिने र छोड्ने खुल्ला रहने छ ।

१६)सदस्यता प्राप्ती र राजिनामा स्वेक्षिक हुनुपर्ने ।

परिच्छेद – ४

शेयरपुँजी र शेयर प्रमाणपत्र संबन्धी व्यवस्था

१७. शेयर पुँजी:

संस्थाको सेवा संचालनका लागि आवश्यक रकम यथासक्य सदस्यहरुले दफा १८ बमोजिम सदस्यताको सर्तस्वरुप र दफा १९ बमोजिम स्वेच्छाले खरिद गरेको शेयरवाफतको पुँजीको रुपमा जुटाइने छ ।

- (१) संस्थाको कुल शेयर पुँजी रु. हुनेछ । संस्थाबाट पुँजी संकलनका लागि प्रति शेयर रु. १०० को दरले थान शेयर जारी गरिनेछ । शेयर सदस्यहरुलाई बिक्री गरिएको शेयर रकमको अनुपात कूल शेयरपुँजीसंग कम्तिमा १:५ को रहने व्यवस्था समितिले मिलाउनेछ ।

- (२) एक सदस्यले संस्थाको कुल भुक्तानी शेयर पुँजीको २० प्रतिशतमा नबढाई शेयर खरीद गर्न सक्नेछन् ।
- (३) संस्थाले सार्वजनिक रुपमा विज्ञापन गरी शेयर बिक्री गर्ने छैन ।
- (४) संस्थाले अर्को प्रारम्भिक सहकारी संस्थाको शेयर खरीद गर्ने छैन ।
तर सहकारीको सिद्धान्त बमोजिम सहकारी संस्थाहरु बीच आपसी सम्भौता बमोजिम संयुक्त रुपमा कुनै कार्यक्रम संचालन गर्न वा संस्थाको हितका लागि आर्थिक कारोवार गर्न सकिनेछ
- (५) संस्थाले वाणिज्य बैंक वा वित्तीय संस्था वा अन्य कम्पनीको शेयर खरीद गर्ने छैन ।
तर, सहकारी बैंक वा आफू सदस्य रहेको सहकारीका संघहरुको शेयर खरीद गरी सहकारीको विकाशमा योगदान पुऱ्याउनेछ ।
- (६) संस्थाले संकलित पुँजीको आधारमा उपरोक्तानुसारको कुल शेयर पुँजीमा साधारण सभाबाट अनुमोदन गराउने गरी मुसिकोट नगरपालिका कार्यालयको स्वीकृति लिई पुँजी बृद्धि गर्दै लान सक्नेछ ।
- ७) संस्थाले दफा (२) मा उल्लेख गरिए बमोजिम सदस्य बन्न ईच्छुक नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकार वा प्रदेश सरकारको पूर्ण स्वामित्व भएका निकायहरुलाई शेयर बिक्री गर्न सक्ने छ । तर अन्य कुनै कृतिम व्यक्तिलाई शेयर बिक्री गर्ने छैन ।

१८. सदस्यता बन्न कम्तीमा एक शेयर खरीद गर्नुपर्ने छ ।

१९. थप शेयर खरीद गर्न सक्ने तर १ व्यक्तिले चुक्ता शेयर पुँजीको बढीमा २० प्रतिशत मात्र शेयर खरीद गर्न सक्ने छ ।

२०. शेयरको हस्तान्तरण वा फिर्ता :

- (१) कुनै सदस्यको सदस्यता कायम नरहेमा निजले शेयर खरीद गरी संस्थामा लगानी गरेको रकम संस्थाको पछिल्लो आर्थिक वर्षको हिसावजाँच पश्चात निजले पाउनु पर्ने देखिएको रकम फिर्ता पाउनेछ ।
- (२) संस्थाले कुनै सदस्यको मृत्यु भएमा वा बहुलाएको प्रमाणित भएमा निजको नाउमा रहेको र संस्थाबाट निजलाई प्राप्त हुने हक निजले कुनै हकवाला मनोनीत गरेको रहेछ भने सो हकवालालाई र सो हकवाला नभए प्रचलित कानून बमोजिमको हकवालालाई नाउमा सहकारी नियमावलीको नियम ८ को अधिनमा रही नामसारी गरिदिनेछ ।

२१. प्रवेश शुल्क : संस्थाको सदस्यता प्राप्त गर्न फिर्ता नहुनेगरि रु ५५। प्रवेश शुल्क तिर्नु पर्ने छ ।

२२. कृतिम छेकवार नलगाईने : (१) संस्थाको सदस्यता प्राप्त गर्न चाहाने व्यक्तिलाई दफा ८ को उप दफा (१) बमोजिम योग्यता नपुगेको वा उप दफा (२) मा उल्लेखित अबस्था भएकोमा बाहेक दफा १८ बमोजिम खरीद गर्नुपर्ने १ शेयरको वा दफा २१ बमोजिम बुझाउनुपर्ने प्रवेश शुल्कको रकम बढी राखेर वा औपचारिक वा अनौपचारिक रुपमा अघि र अहिलेको हिसाव मिलाउने वा अन्य कुनै प्रकारको सम्पत्तिको निर्हुँपिउँमा खुल्ला सदस्यताको सर्वमान्य सहकारी सिद्धान्त विपरित कृतिम छेकवार लगाईने छैन ।

२३. शेयरको प्रमाणपत्र:

संस्थाले सदस्यहरुलाई शेयर खरीद गरे वापत अनुसूची-३ बमोजिम संस्थाको छाप लागेको र अधिकार प्राप्त पदाधिकारीको हस्ताक्षर भएको शेयर प्रमाण पत्र जारी गर्नेछ । शेयर प्रमाणपत्र हराएमा वा नासिएमा रु. १००।- तिरी सदस्यले अर्को प्रमाणपत्र प्राप्त गर्न सक्नेछन् ।

२४. सदस्यको दायित्व सिमित हुने :सहकारी संस्थाको कारोबारको सम्बन्धमा सदस्यको दायित्व निजले खरिद गरेको वा खरिद गर्न स्विकार गरेको शेयरको अधिकतम रकम सम्म सिमित रहने छ ।

परिच्छेद - ५ साधारणसभा सम्बन्धी व्यवस्था

२५. प्रारम्भिक साधारण सभा :

- (१) तदर्थ संचालक समितिले संस्था दर्ता भएको मितिले तीन महिना भित्र संस्थाको प्रारम्भिक साधारणसभा सम्पन्न गर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम समितिले प्रारम्भिक साधारणसभा नबोलाईएको अवस्थामा कुनै सदस्यले प्रारम्भिक साधारणसभा बोलाईदिन मुसिकोट नगरपालिकामा निवेदन दिएमा वा त्यस्तो निवेदन नदिएमा पनि कार्यालयले सहकारी ऐन, नियम अनुसार प्रारम्भिक साधारणसभा बोलाउन सक्नेछ ।
- (३) संस्थाको तत्काल कायम रहेको सदस्य संख्याको ५१ प्रतिशत सदस्यहरुको उपस्थिति भएमा प्रारम्भिक साधारणसभा संचालन गर्न गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।
- (४) प्रारम्भिक साधारण सभाले देहायका कार्यहरु गर्नेछ :-
 - (क) सभाको सभापतिको चयन गर्ने ।
 - (ख) अधिल्लो दिनसम्मको संस्थाको काम कारवाहीको हर हिसावको जानकारी लिने ।
 - (ग) सभामा पेश भएका प्रारम्भिक प्रतिवेदनमाथि छलफल गर्ने र आवश्यक निर्देशन दिने ।
 - (घ) विनियममा भएको व्यवस्था बमोजिम बनेको निर्वाचन समितिले विनियममा उल्लेख भए बमोजिम पदावधि रहने गरी तदर्थ संचालक समिति भंग गरी संचालक समिति र लेखा समितिको निर्वाचन गर्ने ।
 - (ङ) विनियममा तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

२६. वार्षिक साधारणसभा :

- (१) संस्थाका सम्पूर्ण शेयर सदस्यहरु भएको एउटा साधारणसभा हुनेछ । प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले बढीमा ६ महिना भित्र संचालक समितिले वार्षिक साधारणसभा बोलाउने छ ।
- (२) उप दफा (१) बमोजिम वार्षिक साधारणसभा नबोलाईएको अवस्थामा कुनै सदस्यले त्यस्तो सभा बोलाउन मुसिकोट नगरपालिका कार्यालयमा निवेदन दिएमा वा नदिएमा पनि उपदफा (१) मा तोकिएको म्याद समाप्त भएको मितिले ३५ दिन भित्र रजिष्ट्रार वा निजको अधिकार प्राप्त अधिकारीले त्यस्तो सभा बोलाउन सक्नेछ । यसरी बोलाईएको सभा संचालन को सम्पूर्ण दायित्व संस्थाको हुनेछ ।
- (३) उपदफा (१) र उपदफा (२) बमोजिम वार्षिक साधारणसभा बोलाउँदा सभा हुने स्थान, समय र मिति तथा छलफलका विषयहरु समेत खुलेको विवरण कम्तीमा एक्काईस (२१) दिन अगावै सदस्यहरुलाई सार्वजनिक रुपमा सूचना दिनुपर्ने कर्तव्य संचालक समितिले निर्वाह गर्नेछ । यस्तो सूचनाबाट पत्रिका मार्फत प्रकाशित गरिनेछ । सूचनाको प्रभावकारिताका लागि संचारका विद्युत्तीय माध्यम समेत प्रयोग गर्न सकिनेछ ।

- (४) वार्षिक साधारण सभाको गणपूरक संख्या त्यस्तो सभाको कुल सदस्य संख्याको ५१ प्रतिशत वा १३ जनामा जुन बढी हुन्छ सोही संख्यामा सदस्यहरु उपस्थित भएमा सभाको काम कारवाही शुरु हुनेछ ।
- (५) पहिलो पटक गणपूरक संख्या नपुगी दोश्रो पटक सभा बोलाउनु परेको अवस्थामा सदस्यहरुलाई कम्तिमा ७ दिनको अर्को सूचना दिनु पर्नेछ । त्यसरी बोलाईएको सभाको गणपूरक संख्या कुल सदस्य संख्याको एक तिहाई मानिने छ ।
- (६) वार्षिक साधारण सभाको सभापतित्व समितिको अध्यक्षले गर्नेछ । अध्यक्षको अनुपस्थितिमा उपाध्यक्षले र निजको पनि अनुपस्थितिमा उपस्थित सदस्यहरुले आफूमध्येबाट छानेको जेष्ठ सदस्यले सभाको सभापतित्व गर्नेछ ।
- (७) वार्षिक साधारण सभामा छलफल गरिने सबै विषयहरु प्रस्तावको रूपमा सभाको सभापतित्व गरेको सदस्यले पेश गर्नु पर्नेछ र त्यस्तो प्रस्ताव सभामा उपस्थित सदस्यहरुको बहुमतबाट निर्णय गरिने छ । मत बराबर भएमा सभापतिले निर्णायक मत दिनु पर्नेछ ।

२७. विशेष साधारण सभा :

- (१) संस्थाको विशेष साधारणसभा देहायको अवस्थामा २१ दिनको सूचना दिई संचालक समितिले बोलाउन सक्नेछ । दोस्रो पटकको हकमा ७ दिनको गरिनेछ । सूचना गर्ने प्रक्रिया नियमित साधारण सभाभै अवलम्बन गरिनेछ:-
 - (क) संस्थाको हिसाब जाँचको सिलसिलामा लेखापरीक्षकले पर्याप्त कारण देखाई संचालक समिति समक्ष सुभावा पेश गरेमा वा
 - (ख) लेखा समितिले यथेष्ट कारण समेत खोली समितिलाई लिखित सुभावा पेश गरेमा वा
 - (ग) कुनै संचालकले उचित कारण खोली विशेष साधारणसभा बोलाउन माग गरेको प्रस्ताव समितिद्वारा पारित भएमा वा
 - (घ) संस्थाको कुल सदस्यको एक तिहाई वा १० जना मध्ये जुन बढी हुन्छ सो संख्याले पर्याप्त कारण देखाई संचालक समिति समक्ष निवेदन दिएमा
- (२) विशेष साधारणसभाका लागि गणपूरक संख्या कूल सदस्य संख्याको ५१ प्रतिशत वा ११ जनामा जुन बढी हुन्छ सोही हुनेछ ।
- (३) विशेष साधारणसभाको अध्यक्षता समितिको अध्यक्षले, अध्यक्षको अनुपस्थितिमा उपाध्यक्षले र निजको पनि अनुपस्थितिमा उपस्थित सदस्यहरुबाट जेष्ठ सदस्यले सदस्यले गर्नेछन् ।
- (४) यो सभा जुन प्रयोजनका लागि बोलाईएको हो सोही विषयमा मात्र छलफल गरी निर्णय गरिनेछ ।

२८. साधारण सभाको बैठक : (१) साधारण सभाको बैठक डाकिएको सूचना र कार्यसूची सबै सदस्यहरुले समयमै प्राप्त गर्ने गरी 'एस.एम.एस', एफ.एम. रेडियो, पत्रपत्रिका लगायत सम्भव भएसम्म स्थानीय सञ्चारका बहुमाध्यमबाट दिनुपर्नेछ ।

- (२) साधारण सभाको बैठकमा सदस्यहरु साक्षात् उपस्थित हुनुपर्नेछ ।
- (३) समितिले साधारण सभाको बैठकमा पेस गरिने विषयको प्रस्तावका साथै निर्णयमा पुग्न सहयोगी कागजात सदस्यहरुलाई बैठक बस्ने दिनअगावै यथाशक्य उपलब्ध गराउनुपर्दछ वा सजिलै उपलब्ध हुन सक्ने गरी व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ ।

- (४) साधारण सभाको बैठकमा उद्घाटनको कार्यक्रम राख्नु हुँदैन तथा विचार-विमर्शका लागि पर्याप्त समय छुट्टयाउनु पर्दछ । तर यसमा लेखिएको कुनै कुराले संस्था स्थापना दिवसको अवसरमा उद्घाटनको कार्यक्रम राख्न बाधा पर्ने छैन ।
- (५) साधारण सभाको बैठकको निर्णय बैठकको अध्यक्षता गर्ने व्यक्ति, उपस्थित सञ्चालकहरूका साथै समितिको कुल सदस्य सङ्ख्याभन्दा कम्तीमा एक जना बढी हुने गरी बैठकले उपस्थित साधारण सदस्यहरू मध्येबाट चुनेका सदस्यहरूले प्रत्येक पानामा सहीछाप गरी प्रमाणित गर्नुपर्दछ ।
- (६) ऐन तथा नियमावलीको व्यवस्थाअनुसार सदस्य सङ्ख्या दुई हजार नाघेपछि एकै स्थानमा सबै जना जम्मा भएर साधारण सभाको बैठक गर्न असुविधा परी वडा-वडा वा पायकको स्थान-स्थानमा समान कार्यसूची राखेर साधारण सभा डाक्नुपर्दा प्रत्येक स्थानमा सञ्चालक तथा लेखा सुपरिवेक्षण समितिका पदाधिकारीहरू सबैलाई उपस्थितिका लागि डाक्नुपर्दछ ।
- (७) उपदफा (६) मा उल्लिखित अवस्थामा सबै बैठकहरूको अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिहरूका साथै समितिका पदाधिकारीको जम्मा सङ्ख्याको कम्तीमा दोब्बर सङ्ख्या पुग्ने गरी प्रत्येक बैठकबाट कम्तीमा तीन जनाका दरले चुनिएका प्रतिनिधिहरूले साधारणतया अन्तिम बैठक बसेको सात दिनभित्र संस्थामा जम्मा भएर प्रत्येक पानामा सहीछाप गरी बैठकको निर्णय प्रमाणित गर्नेछन् ।
- (८) उपदफा (६) को अवस्थामा प्रत्येक बैठकको निर्णय अध्यक्षता गर्ने व्यक्ति र उपदफा (७) बमोजिम चुनिएका प्रतिनिधिहरूले प्रत्येक पानामा सहीछाप गरी प्रमाणित गर्नेछन् ।
- (९) उपदफा (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सबै वा कुनै बैठकको अध्यक्षता गरेकोमा बाहेक सञ्चालक वा लेखा समितिका पदाधिकारीहरूले उपदफा (७) बमोजिम प्रमाणित हुने बैठकको निर्णय प्रमाणित गर्नु आवश्यक हुने छैन ।
- (१०) साधारण सभाको बैठकको कार्यविधिका सम्बन्धमा अन्य व्यवस्था दर्ता गर्ने अधिकारीले तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

२९. साधारण सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार

(१) साधारण सभाका काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछन्:-

- (क) सञ्चालक समितिका पदाधिकारीलाई हटाउने वा समिति वा लेखा समितिको विघटन गर्ने । निर्वाचन समितिले संचालन गरेको निर्वाचन कार्यक्रमा सहभागी भई निर्धारित पदाधिकारका लागि सञ्चालक समिति र लेखा समितिको निर्वाचन गर्ने ।
- (ख) सञ्चालक समिति तथा लेखा समितिको प्रतिवेदन उपर छलफल गरी निर्देशन दिने ।
- (ग) सहकारी ऐन नियम विपरीत नहुने गरी विनियम संशोधनको प्रस्ताव उपर छलफल गरी निर्णय गर्ने ।
- (घ) मिनाहा सम्बन्धी प्रस्ताव उपर छलफल र निर्णय गर्ने ।

- (ड) संचालक समितिले पेश गरेको वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट उपर छलफल गरी स्वीकृति प्रदान गर्ने ।
 - (च) प्रगति प्रतिवेदन, वार्षिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदन, स्थिति विवरण पत्र र आर्थिक विवरणहरूमा समीक्षा गर्ने र पारित गर्ने ।
 - (छ) सदस्य निष्काशन सम्बन्धमा समितिको निर्णय उपर पुनरावेदन सुन्ने र निर्णय गर्ने
 - (ज) वार्षिक हिसाव जाँच गराउन लेखापरीक्षक नियुक्ति गर्ने र लेखापरीक्षकको पारिश्रमिक तोक्ने ।
 - (झ) नियमित बचत, आवधिक बचत, ऋणको किसिम र सोमा निर्धारण गरिने ब्याजको प्रतिशत सम्बन्धमा छलफल गरी अनुमोदन गर्ने ।
 - (ञ) विनियम बमोजिम बचत कोष तथा सदस्यले कारोवारमा गरेको योगदानका आधारमा संरक्षण पुँजी फिर्ता कोषबाट थप लाभांश वितरण गर्न स्वीकृति दिने ।
 - (ट) संस्थाले लिन दिन सक्ने अधिकतम ऋण वा धरौटीको सीमा तोक्ने ।
 - (ठ) एक तह माथिको सहकारी संघको सदस्यता लिन निर्देशन दिने तथा केन्द्रीय वा जिल्ला संघको प्रतिनिधित्व गर्न प्रतिनिधि तोक्ने ।
 - (ड) संस्थाको आर्थिक प्रशासन विनियम, कर्मचारी प्रशासन विनियम तथा बचत तथा ऋण नीति पारित वा अनुमोदन गर्ने तथा परिमार्जन गर्ने ।
 - (ढ) साधारणसभाको अध्यक्षले पेश गर्ने अन्य कुनै प्रस्ताव उपर विचार गर्ने ।
 - (ण) रजिष्ट्रार वा निजवाट अधिकार प्राप्त अधिकारीले वा सम्बन्धित सहकारी कार्यालयका कर्मचारीले संस्थामा गरेको निरिक्षणका आधारमा दिएको प्रतिवेदन उपर छलफल गर्ने र संचालकहरूलाई उपयुक्त निर्देशन दिने ।
 - (त) अध्यक्षको राजीनामा स्वीकृती गर्ने ।
 - (थ) संचालक समितिलाई आवश्यक मार्गदर्शन गर्ने ।
 - (द) संस्थाको विभाजन, एकीकरण, विघटन सम्बन्धी निर्णय गर्ने ।
 - (ध) संस्थाको विवादित विषयहरूमा आवश्यक निर्णय लिने ।
- (२) साधारणसभाको निर्णयहरू प्रमाणित गर्न संचालक समितिका एक जना संचालक र न्यूनतम २ जना शेयर सदस्यहरू सभाले छनौट गर्नेछ । निर्णय पुस्तिका सुरक्षित राख्नुपर्ने दायित्व संस्थाका प्रबन्ध संचालक वा अध्यक्ष स्वयंले जिम्मा लिने व्यवस्था मिलाइनेछ । निर्णय प्रमाणित गर्ने कार्य संस्थाका अध्यक्षको हुनेछ ।
- (३) संस्था विघटन, एकीकरण वा विभाजन गर्नुपर्ने भएमा सहकारी ऐन, नियम बमोजिमको प्रकृया पुर्याई गरिनेछ ।

३०. साधारण सभाको निर्णय अनिवार्य हुने : यस विनियममा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको विषयमा साधारण सभाको निर्णय अनिवार्य हुनेछ :

- (क) संस्थाको कार्यसञ्चालनका लागि कर्मचारी प्रशासन, परामर्शदाता नियुक्ति, आर्थिक प्रशासन लगायतका कार्यविधिहरू बनाउने;
- (ख) संस्थाले नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारका निकाय, स्थानीय तह, अन्य सहकारी सङ्घसंस्था, गैरसरकारी सङ्गठनसँगको साभेदारीमा कुनै काम गर्ने सम्बन्धमा निर्णय लिने;

- (ग) निजी क्षेत्रको कुनै उद्योग, व्यवसायसँग संस्थाले व्यावसायिक सम्भौता गर्नुपर्ने अवस्थामा त्यस्तो सम्भौताको ढाँचासमेत तोकी पूर्व-स्वीकृति दिने;
- (घ) संस्थाले कुनै निकायबाट ऋण लिने वा अन्यथा दीर्घकालीन भइपरि दायित्व सृजना गर्ने;
- (ङ) बचत तथा ऋणको व्याजदर निर्धारण गर्ने;
- (च) लेखापरीक्षकको नियुक्ति गर्ने वा पारिश्रमिक तोक्ने;
- (छ) वार्षिक कार्यक्रम बजेटका साथै जुनसुकै योजना, नीति, रणनीति पारित गर्ने र
- (ज) सञ्चालक वा लेखा सुपरिवेक्षण समितिका पदाधिकारीहरूको सुविधा तोक्ने वा संस्थाको खर्चमा निजहरूलाई वैदेशिक सभा, व्यापार मेला वा अवलोकन भ्रमण लगायतमा पठाउने।

३१. गाउँ/टोल/उपक्षेत्रीय बैठक : (१) संस्थाका समस्त कृयाकलापमा साधारण सदस्यहरू सबैको नियमित रूपमा प्रत्यक्ष एवं रचनात्मक सहभागिता सुगम बनाउन कार्यक्षेत्रअन्तर्गत साधारणतया ३० जनाभन्दा बढी सदस्य पर्ने पायकको गाउँ, टोल वा उपक्षेत्रमा सङ्कलन, वितरण वा परिचालन सेवा संयोजनको बिन्दु पारि साधारण सभाबाट तोकिएअनुसार **सदस्य संख्याको आधारमा बढीमा ७ ओटा टोल उपक्षेत्र** कायम गरिनेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कायम गरिएको प्रत्येक गाउँ/टोल/उपक्षेत्रभित्रका सदस्यहरू सबै जना स्वतः सहभागी हुने गरी सदस्य सहभागिताको विस्तारित मञ्चको रूपमा गाउँ/टोल/उपक्षेत्रीय बैठक रहनेछ।

३२. गाउँ/टोल/उपक्षेत्रीय बैठकका कार्यहरू : (१) टोल/उपक्षेत्रीय बैठकका कार्यहरू देहायबमोजिम हुनेछन् :

- (क) सदस्यहरूको आर्थिक उन्नयनका लागि समस्या तथा सम्भावनाहरूको सहभागितामूलक लेखाजोखा गरेर व्यावसायिक योजना तर्जुमा गरी संस्थामा पठाउने;
- (ख) सदस्यहरूका साथै समुदायका सबैले सामना गर्नु परिरहेको सामाजिक जीवन, विकास र संरक्षणतर्फका साभा समस्याहरूको सम्बोधनका लागि सरोकारवालाहरूसँग मिलेर कार्ययोजनाहरू तर्जुमा एवं कार्यान्वयन व्यवस्था मिलाउने;
- (ग) शिक्षा शिविरलगायतका शैक्षिक एवं जनचेतनामूलक गतिविधिहरू विस्तार गरेर समुदायमा सहकारी जागृति ल्याउने;
- (घ) संस्थाका सेवाहरूको सञ्चालनमा क्रियाकलाप केन्द्रको रूपमा कार्य, स्रोत तथा साधनको जिम्मा लिएर सक्रिय भूमिका खेल्ने;

- (ड) नगरपालिका, नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारका निकायहरू र गैरसरकारी सङ्गठनहरूबाट प्राप्त हुने सेवाहरूमा सदस्यहरूको पहुँच दिलाउन संस्थामार्फत् प्रदायकहरूसँग सम्पर्क स्थापना, बैठकमा आमन्त्रण, सहकार्यको प्रस्ताव समेतका पहलकदमी लिने;
- (च) समुदायका विपन्न सदस्यहरूसम्म सदस्यता विस्तार गर्नुका साथै संस्था तथा सम्बन्धित प्रदायकहरूबाट प्राप्त हुने सेवाहरूमा उनीहरूको पहुँच स्थापित गराउने;
- (छ) संस्थाको नेतृत्व पङ्क्तिले सदस्यहरूको अपेक्षाअनुसार कार्य गरे, नगरेको बहस चलाएर विचलनहरूमा खबरदारी गर्ने;
- (ज) आफ्नै प्रयासबाट जीविकोपार्जनका आधारहरू फराकिला पार्न सकिन्छ भन्ने खालका रचनात्मक अभ्यासहरूबाट पहिचान बनाउने र
- (झ) यस विनियमका व्यवस्थाका साथै साधारण सभाबाट भएका निर्णयहरूको कार्यान्वयन एवं सोको सिलसिलामा आवश्यक अन्य कार्यहरू गर्ने ।

(२) समितिले संस्थाको रणनीति, व्यावसायिक योजना वा कार्यक्रम बजेट तर्जुमा गर्दा गाउँ/टोल/उपक्षेत्रीय बैठकबाट प्राप्त प्रस्तावहरूमा ध्यान दिनुका साथै आम रूपमा सदस्यहरूलाई असर पर्ने खालको कुनै प्रस्तावको मस्यौदामा गाउँ/टोल/उपक्षेत्रीय बैठकको प्रतिक्रिया लिएर प्राप्त प्रतिक्रियाको विवरणसमेत खुलाएर साधारण सभामा पेस गर्नुपर्नेछ ।

३३. गाउँ/टोल/उपक्षेत्रीय बैठकको कार्य व्यवस्था : (१) गाउँ/टोल/ उपक्षेत्रीय बैठकको कार्यव्यवस्था मिलाउन देहायबमोजिमको संयोजन समिति रहनेछ :

(क) दफा ३४ बमोजिम गाउँ/टोल/उपक्षेत्रीय बैठकको प्रतिनिधित्व गर्ने समितिको सदस्य – संयोजक

(ख) सदस्यहरू मध्येबाट निर्वाचित – कोषाध्यक्ष

(ग) सदस्यहरू मध्येबाट निर्वाचित दुई जना – सदस्य

(घ) सदस्यहरू मध्येबाट निर्वाचित – सदस्य-सचिव ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम संयोजन समिति गठन गर्दा उपलब्ध भएसम्म कम्तीमा दुई जना महिला हुनुपर्नेछ ।

(३) गाउँ/टोल/उपक्षेत्रीय बैठक प्रत्येक महिना कम्तीमा एकपल्ट पर्ने गरी आवश्यकता अनुसार बस्नेछ ।

(४) गाउँ/टोल/उपक्षेत्रीय बैठकमा अन्तर्गतका सबै सदस्यहरूलाई अनिवार्य रूपमा डाक्नुपर्नेछ । तर यसमा लेखिएको कुनै कुराले बैठकको कार्यसूची तयार पार्ने वा निर्णय कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा संयोजन समितिका सदस्यहरू मात्र बसी बैठक राख्न बाधा पर्ने छैन ।

- (५) गाउँ/टोल/उपक्षेत्रीय बैठकको गणपुरक संख्या तत्काल कायम रहेको सदस्य संख्याको ५१ प्रतिशत हुनेछ र उपस्थित सदस्यहरूको बहुमतबाट जुनसुकै निर्णय गर्न सकिनेछ ।

परिच्छेद – ६ प्रतिनिधिमूलक अङ्गहरू

- ३४. सञ्चालक समिति :** (१) संस्थाको दैनिक कार्यसञ्चालनका लागि साधारण सभाले एक-एक जना अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्षसमेत जम्मा ११ जनाको सञ्चालक समिति गठन गर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम समितिको गठन गर्दा अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्षको निर्वाचन साधारण सभाका सम्पूर्ण सदस्यहरू मध्येबाट र बाँकी सदस्यहरूको निर्वाचन दफा ३१ को उपदफा (१) बमोजिम कायम हुने उपक्षेत्रहरू प्रत्येकबाट एक जना पर्ने गरी सम्बन्धित उपक्षेत्रभित्रका सदस्यहरू मध्येबाट गरिनेछ । तर संस्था दर्ता भएकै वर्षबाहेक कुनै सदस्य सदस्यता लिएको एक वर्ष व्यतीत नभई सञ्चालकमा उम्मेदवार बन्न सक्ने छैन ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम निर्वाचन गर्दा उपलब्ध भएसम्म कम्तीमा ३३ प्रतिशत (अर्थात् चार जना) महिला पर्ने गरी प्रत्येक निर्वाचनमा कम्तीमा तीनोटा फरक गाउँ/टोल/उपक्षेत्रीय बैठकहरूबाट महिला सदस्यहरू मध्येबाट मात्र उम्मेदवार बन्ने र साथै अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्षमध्ये समेत प्रत्येक निर्वाचनमा फरक पर्ने गरी कम्तीमा एउटा पदमा महिला सदस्यहरू मध्येबाट मात्र उम्मेदवार बन्ने गरी साधारण सभाले निर्णय गर्नेछ ।
- (४) सञ्चालकहरूको पदावधि तीन वर्ष हुनेछ तथा उनीहरू पुनःनिर्वाचित हुन सक्नेछन् । तर एकै व्यक्ति लगातार दुईपल्टभन्दा बढी अध्यक्षमा निर्वाचित हुन सक्ने छैन ।
- (५) सञ्चालकको पद कुनै कारणबाट रिक्त हुन आएमा बाँकी अवधिका लागि उपनिर्वाचनबाट पूर्ति गरिनेछ ।
- (६) उपदफा (५) बमोजिम उपनिर्वाचन गर्दा उपदफा (३) बमोजिम महिला सदस्यहरू मध्येबाट उम्मेदवार भई निर्वाचित भएको पद रिक्त भएको भए तदनुसार नै गरिनेछ ।
- (७) नयाँ समितिको निर्वाचन नभएसम्म मौजुदा समितिले नै कार्य गर्नेछ । माथि परिच्छेद ५ अन्तर्गत उल्लिखित कारणले दफा ३१, ३२, र ३३ आवश्यक नपर्ने संस्थाको हकमा उपदफा (२) भिक्नुका साथै (३) मा पनि तदनुसार संशोधन गरी मिलाउनुपर्ने

३५. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (१) अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिमको हुनेछ :-

- (क) समितिको बैठक तथा साधारणसभाको बैठकको अध्यक्षता गर्ने ।
(ख) साधारणसभाद्वारा स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम तथा निर्णय र संचालक समितिका निर्णयहरूको कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

- (ग) संस्थाको चल, अचल सम्पत्तिको रेखदेख, संरक्षण एवं उचित प्रयोगको व्यवस्था मिलाउने
- (घ) संचालकहरूलाई आ-आफ्नो जिम्मेवारी वहन गर्न गराउन सहयोग र समन्वय गर्ने साथै आवश्यक निर्देशन दिने ।
- (ङ) संचालकका कुनै सदस्यले दिएको राजीनामा उचित आधारमा स्वीकृत गर्न वा नगर्न राय साथ समितिमा निर्णयका लागि पेश गर्ने ।
- (च) संस्थाको काम कारवाहीको सम्वन्धमा आवश्यकता अनुसार अन्य संघ, संस्था वा निकायमा संस्थाको तर्फबाट प्रतिनिधित्व गर्ने गराउने ।
- (छ) समितिको बैठक नबसेको अवस्थामा अपर्भट कुनै कार्य गर्न आवश्यक भएको र तत्कालमा उक्त कार्य नभए संस्थालाई हानि नोक्सानी हुने भएमा सो कार्य गरी वा गराई आगामी बैठकमा अनुमोदनको लागि पेश गर्ने ।
- (ज) साधारणसभा तथा समितिको बैठकमा कुनै विषयमा मतदान भै मत बराबर भएमा निर्णायक मत दिने ।
- (झ) संस्थाको कुनै काम कारवाहीको सम्वन्धमा आवश्यकतानुसार जांचवुझ वा निरीक्षण गर्ने, गराउने ।
- (ञ) संस्थालाई नेतृत्व प्रदान गर्ने र यसका लागि सदैव सक्रिय रहने ।
- (ट) संस्थाको हित तथा उद्देश्य प्राप्तिका लागि आवश्यक पहल गर्ने ।
- (ठ) विनियमका व्यवस्थाहरूको पूर्ण पालना गर्न गराउन तदारुकता देखाउने ।
- (ड) सहकारीका सिद्धान्तहरू र सहकारी ऐन नियम तथा सहकारी विभागका निर्देशनहरूको पालना गर्ने गराउने ।
- (ढ) सम्वन्धित सहकारी कार्यालयको निर्देशन तथा सुझावहरूको पालना गर्ने गराउने साथै यस विनियम बमोजिम दिनु पर्ने सूचना वा प्रतिवेदनहरू समयमानै पेश गर्ने ।
- (ण) सहकारी विभाग वा सहकारी कार्यालय वा सहकारीका सम्वन्धित संघबाट गरिने अनुगमन निरीक्षण कार्यमा सहयोग गर्ने एवं प्राप्त निर्देशन र सुझावहरूको पालना गर्ने गराउने ।

(२) उपाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिमको हुनेछ :-

- (क) अध्यक्षको काममा सहयोग पुऱ्याउने ।
- (ख) अध्यक्षले लिखित रुपमा प्रत्यायोजित गरेका वा तोकेका कार्यहरू गर्ने
- (ग) अध्यक्षको अनुपस्थितिमा अध्यक्षले गर्ने सम्पूर्ण कार्यहरू गर्ने ।
- (घ) समितिको बैठकमा अन्य सदस्य सरह भाग लिने र निर्णयमा मत दिने ।
- (ङ) साधारण सभा वा समितिको निर्णय अनुसार तोकिएको जिम्मेवारी वहन गर्ने ।

(३) सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिमको हुनेछ :-

- (क) अध्यक्षको निर्देशनानुसार साधारण सभाको अधिवेशन तथा समितिको बैठक बोलाउने,
- (ख) साधारणसभा तथा समितिद्वारा पारित निर्णयहरू कार्यान्वयन गर्ने, गराउने
- (ग) साधारणसभाको अधिवेशन र समितिको बैठकको कार्यसूची तयार गर्ने, सूचना निकाल्ने, बैठकको निर्णय पुस्तिका राख्ने र निर्णयहरू सदस्यहरूलाई पठाउने ।
- (घ) साधारणसभाबाट निर्णय गर्नुपर्ने कुनै निर्णयहरू भए पुनः छलफल एवं निर्णयार्थ पेश गर्ने ,

- (ड) साधारणसभा र संचालक समितिबाट भएको निर्णयहरु कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
- (च) कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धि सम्पूर्ण कार्य गर्ने, गराउने ।
- (छ) संस्थाको दैनिक प्रशासनिक कार्यमा स्वयम संलग्न रही प्रवन्ध, निरीक्षण निर्देशन दिने
- (ज) अध्यक्षले तोकेको अन्य काम गर्ने गराउने ।
- (४) **कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिमको हुनेछ :-**
 - (क) संस्थाको आर्थिक कारोवार सम्बन्धी जिम्मा लिने,
 - (ख) संस्थाको उद्देश्य प्राप्तिका लागि उपयुक्त लेखा पुस्तिका नियमानुसार दुरुस्त राख्ने राख्न लगाउने,
 - (ग) साधारणसभा तथा समितिले मागेका वखत संस्थाको दैनिक कारोवार संग सम्बन्धित विवरण उपलब्ध गराउने ।
- (५) **संचालक सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिमको हुनेछ :-**
 - (क) संचालक समितिको बैठकमा नियमित रुपमा सहभागी हुने ।
 - (ख) संस्थाको हित र विकास कार्यमा आवश्यक सहयोग पुऱ्याउने ।
 - (ग) निर्णय अनुसार विभिन्न उप समितिहरुमा रही तोकिएको जिम्मेवारी वहन गर्ने ।
 - (घ) बैठकबाट गरिने निर्णयहरु संस्थाको हितका लागि हुनु पर्ने विषयमा सजग रहने ।
 - (ड.) सहकारीका सर्वमान्य सिद्धान्तहरु, सहकारी ऐन नियम, संस्थाको स्वीकृत विनियमावली र अन्य नीतिहरुको विखिलाप हुने गरी संस्था संचालन हुन नदिने ।
 - (च) संस्थासंग आवद्ध सम्पूर्ण सदस्यहरुको प्रतिनिधीको रुपमा सदस्यहरुको हित प्रबर्द्धन हुने काम गर्ने गराउने ।

३६. समितिको बैठक :

- (१) संस्थाको कार्यसंचालनको लागि समितिको बैठक नियमित रुपमा बस्नेछ । समितिको दुई बैठक बीच ४५ दिन भन्दा बढीको अन्तर हुनेछैन । अध्यक्ष स्वयंले वा अध्यक्षको निर्देशानुसार तोकिएको मिति, स्थान र समयमा व्यवस्थापकले समितिको बैठक बोलाउनेछ ।
- (२) अध्यक्षले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ । अध्यक्षको अनुपस्थितिमा उपाध्यक्षले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।
- (३) समितिका एकाउन्न् प्रतिशत संचालकहरु बैठकमा उपस्थित भए बैठक संचालनको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।
- (४) समितिका कम्तीमा २ जना संचालकहरुले समितिको बैठक डाकन अध्यक्षलाई लिखित सूचना गरेमा ७ दिन भित्र समितिको बैठक बस्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

३७. लेखा सुपरिवेक्षण समिति : (१) नियमित रूपमा संस्थाको आन्तरिक लेखापरीक्षणका साथै आर्थिक कार्यविधिहरुको पालनाबाट संस्थामा वित्तीय सुशासन कायम गराउन साधारण सभाले एक जना संयोजक र दुई जना सदस्यहरु रहेको लेखा सुपरिवेक्षण समिति गठन गर्नेछ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम लेखा सुपरिवेक्षण समिति गठन गर्दा साधारण सभाका सम्पूर्ण सदस्यहरु मध्येबाट निर्वाचन गरिनेछ ।

(३) लेखा सुपरिवेक्षण समितिका संयोजक वा सदस्यहरूको पदावधि तथा रिक्त पद पूर्ति व्यवस्था सञ्चालकसरह हुनेछ ।

(२). लेखा सुपरिवेक्षण समितिको गठन :

(क) साधारणसभाद्वारा निर्वाचनको प्रक्रियाबाट एकजना संयोजक, २ जना सदस्य भएको ३ जनाको लेखा तथा सुपरिवेक्षण समितिको गठन हुनेछ ।

(ख) संचालक समितिका अन्य पदाधिकारीको लागि उम्मेदवार हुन आवश्यक पर्ने योग्यता भएका शेरर सदस्यहरू लेखा तथा सुपरिवेक्षण समितिको पदमा निर्वाचित हुन उम्मेदवार बन्न पाउने छन् ।

तर संचालक समितिका कुनै पदाधिकारी लेखा तथा सुपरिवेक्षण समितिमा उम्मेदवार हुन पाउने छैन ।

(३) लेखा सुपरिवेक्षण समितिको बैठक :

लेखा तथा सुपरिवेक्षण समितिको बैठक कम्तीमा वर्षको चार पटक बस्नेछ । बैठक बोलाउने अधिकार संयोजकलाई हुनेछ ।

(४) लेखा सुपरिवेक्षण समितिका पदाधिकारीहरूको पदावधि :

लेखा तथा सुपरिवेक्षण समितिको पदावधि संचालक समितिको पदावधि सरह नै हुनेछ । नयाँ समितिको गठन नहुञ्जेल सम्मका लागि पुरानै समितिले कामकाज चलाउनेछ । निजहरू पुनः निर्वाचित हुन सक्नेछन् ।

(३८) लेखा सुपरिवेक्षण समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :

(क) संस्थाको आन्तरिक लेखा परीक्षण गर्ने र समितिलाई सुझाव दिने ।

(ख) समिति र उपसमितिहरूले गरेका काम कारवाही र खर्च संस्थाको विनियम, सहकारी सिद्धान्त र नियम सम्मत छु छैन जाँच गर्ने ।

(ग) संस्थाको कुनै काम कारवाहीबाट यसका सदस्यहरूलाई हानि नोक्सानी पुग्ने अवस्था भएमा वा लेखा परीक्षणको कार्यमा संचालक वा व्यवस्थापनबाट उचित सहयोग प्राप्त नभएमा वा सुधारात्मक कदमहरू संस्थामा तुरुन्त अवलम्बन गर्नु पर्ने अवस्था देखिएमा विशेष साधारणसभा बोलाउन समिति समक्ष अनुरोध गर्ने ।

(घ) लेखा परीक्षण सम्बन्धी प्रतिवेदन साधारण सभा समक्ष अनिवार्य रूपमा पेश गर्ने ।

(ङ) लेखा समितिले साधारणसभामा पेश गर्ने प्रतिवेदनमा देहायका विवरण समेटिएको हुनेछ :

(१) समितिको बैठक बसेको संख्या ।

(२) गत वर्ष दिइएको सुझाव कार्यान्वयनको अवस्था ।

(३) अधिल्लो आर्थिक वर्ष र प्रतिवेदन पेश गरिने आर्थिक वर्षको तुलनात्मक आर्थिक विवरण ।

(४) प्रतिवेदन गरिने आर्थिक वर्षको मुख्य मुख्य आर्थिक उपलब्धि एवं कारोवारका कमजोर पक्षहरू ।

(५) सहकारी सिद्धान्तहरू, सहकारी ऐन नियमहरू एवं संस्थाको विनियमका व्यवस्थाहरूको पालनाको अवस्था ।

(६) संस्थाको स्वीकृत बचत तथा ऋण नीति एवं अन्य नीतिहरूको पालनाको अवस्था ।

(च) कर्मचारी व्यवस्थापनका सवल पक्षहरू र दुर्बल पक्षहरू ।

- (छ) संचालक समितिको कार्य प्रणाली र त्यसमा सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरु ।
- (ज) गत वर्ष सम्पन्न लेखापरीक्षणको गुणस्तर र सुधारका सुझावहरु ।
- (झ) सम्बन्धित सहकारी कार्यालय वा आफ्नो संस्था आबद्ध रहेको संघले संस्थाको कारोवारको जाँच वा अनुगमन गर्दा देखिएका कैफियत, संचालकहरुलाई दिइएको मुख्य मुख्य सुझावको विवरण तथा पालनाको अवस्था ।
- (ञ) संस्था संचालनमा व्यवस्थापन पक्षको समग्र मूल्यांकन: प्रभावकारिता, दक्षता, क्रियाशीलता, कर्मचारीको मनोबलको अवस्था, व्यावसायिकता आदि पक्ष ।

३९. संचालक समिति वा लेखासुपरिवेक्षण समितिको पदमा वहाल रहन नसक्ने अवस्था:

देहायका अवस्थामा समितिको संचालक पद रिक्त भएको मानिनेछ :-

- (क) अध्यक्ष बाहेक अन्य पदाधिकारीले अध्यक्ष समक्ष दिएको राजीनामा समितिले स्वीकृत गरेमा र अध्यक्षको हकमा साधारण सभाले निजको राजीनामा स्वीकृत गरेमा ।
- (ख) मृत्यु भएमा ।
- (ग) समितिबाट स्वीकृति नलिई संस्थाको कार्य प्रकृतिसँग मेल खाने निजी व्यापार संचालन गरेको प्रमाणित हुन आएमा ।
- (घ) विनियमको दफा १२, १३ र १४ बमोजिम सदस्यता हुने योग्यता नरहेमा ।
- (ङ) समितिको कुनै सदस्य सोही संस्थाको कर्मचारी भई काम गरेमा । तर निर्णय अनुसार कुनै संचालकले प्रबन्धक वा व्यवस्थापकको रूपमा काम गर्न सक्नेछ ।
- (च) विना सूचना लगातार ३ पटक सम्म बैठकमा अनुपस्थित भएमा ।
- (छ) १ वर्ष भन्दा बढी अबधिका लागि विदेश गएमा ।
- (ज) जिल्ला भित्रकै समान प्रकृतिको अन्य सहकारी संस्थाको सदस्य वा संचालक वा कुनै समिति उपसमितिको पदाधिकारी भएको प्रमाणित हुन आएमा ।
- (झ) पदावधि समाप्त भएमा ।
- (ञ) साधारण सभाको निर्णय अनुसार पदबाट हटाएमा वा समिति विघटन गरिएमा । तर उपरोक्त (ग) वा (ज) बमोजिम संचालकको वारेमा निर्णय लिनु अघि निजलाई सफाईको मौका वा उपरोक्त बमोजिमका जिम्मेवारी छाड्ने मनासिव माफिकको समय सीमा प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

४०. उप समितिहरुको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार

(क). ऋण उपसमिति :

- (१) ऋण उपसमितिमा एक जना संयोजक सहित तीन जना सदस्यहरु रहनेछन् । समितिले तोकेको समितिको एक जना संचालक संयोजक र बाँकी दुईजना सदस्यहरु समितिले शेयर सदस्यहरु मध्येबाट मनोनयन गर्नेछ ।
- (२) संस्थाको ऋणी सदस्यले भाखा नाघेको ऋण चुक्ता नगरे सम्म ऋण उपसमितिको पदमा मनोनयन गरिने छैन ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम गठित उपसमितिको पदावधि समितिको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।

ऋण उपसमितिको बैठक :

ऋण उपसमितिको बैठक आवश्यकतानुसार जुन सुकै बेला पनि बस्न सक्नेछ । संयोजकले उपसमितिको बैठक बोलाउनेछ ।

ऋण उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :

- (१) साधारणसभाबाट पारित बचत तथा ऋण नीति र समितिले दिएको निर्देशनको अधीनमा रही सदस्यहरुबाट पेश हुन आएका निवेदन माथि अध्ययन गरी ऋण दिन मनासिव देखिएमा ऋण प्रदान गर्न समितिलाई सिफारिस गर्ने । यसो गर्दा सुरक्षणको अवस्था वारे विभिन्न प्रक्रिया अवलम्बन गरी जाँच गर्ने र सुरक्षित लगानीको स्पष्ट आधार उल्लेख गरी निर्णय लिने । यस्ता आधार अन्तर्गत सम्पत्तिको यथार्थ मूल्यांकन, स्थलगत अध्ययन र सर्जमिनका आधारमा प्रचलित बजारभाउ, धितो राखिने सम्पत्तिमा पारिवारिक खिचलो तथा मुद्दा मामला भए नभएको आदि विषयमा एकीन गर्नेछ ।
- (२) सदस्यहरुबाट संस्थामा रहेको नगद मौज्जात भन्दा बढी ऋण माग भई निवेदन पेश हुन आएमा नगद मौज्जातको स्थिति, सदस्यहरुको आवश्यकता, ऋणको प्रकृति, ऋणको रकम र निवेदन दिएको मिति आदिलाई ध्यानमा राखी ऋण निवेदनमाथि प्राथमिकता निर्धारण गरी निर्णय गर्नेछ ।
- (३) सदस्यबाट तोकिएको समयमा नै ऋण चुक्ता भयो भएन नियमित अनुगमन गर्ने गराउने काम गर्नेछ ।
- (४) सदस्यद्वारा ऋणको सुरक्षण वापत राखिएका धितोपत्रहरुको समय समयमा निरीक्षण गर्नेछ ।
- (५) सदस्यले आफूले लिएको ऋण चुक्ता गर्न ढिलो वा अटेर गरेमा ऋण असूली प्रकृया शुरु गर्ने र कानुनी कारवाहीको लागि समिति समक्ष समयमै पेश गर्नेछ र निर्णय भए बमोजिम गर्नेछ ।
- (६) उपसमितिको आफ्नो काम कारवाही सम्बन्धी प्रतिवेदन समिति समक्ष पेश गर्ने ।

(ख). शिक्षा उपसमिति :

- (१) शिक्षा उपसमितिमा एक जना संयोजक सहित तीन जना सदस्यहरु रहनेछन् । समितिले तोकेको समितिको एक जना संचालक संयोजक र अन्य दुईजना सदस्यहरु समितिले मनोनयन गर्नेछ ।
- (२) संस्थाको ऋणी सदस्यले भाखा नाघेको ऋण चुक्ता नगरे सम्म शिक्षा उपसमितिको कुनै पदमा मनोनयन गरिने छैन ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम गठित उपसमितिको पदावधि समितिले तोके बमोजिम हुनेछ।

शिक्षा उपसमितिको बैठक :

शिक्षा उपसमितिको बैठक आवश्यकतानुसार जुन सुकै बेला बस्न सक्नेछ । संयोजकले उपसमितिको बैठक बोलाउनेछ ।

शिक्षा उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :

- (१) सहकारीको अवधारणा, सहकारीका मूल्य मान्यता र सिद्धान्तका सम्बन्धमा सदस्यहरुलाई ज्ञान दिलाउनका लागि स्वीकृत बजेट तथा कार्यक्रम बमोजिम सहकारी सम्बन्धी तालिम, अन्तर्क्रिया, गोष्ठी, सेमिनारको आयोजना गर्ने ।
- (२) संस्थाको सदस्य र गैर सदस्यहरुका बीचको भेदको वारेमा सदस्यलाई जानकारी दिने ।
- (३) संस्थामा सकेसम्म नयाँ सदस्यहरु सामेल गराउन प्रयत्नशील रहने ।
- (४) उपसमितिको आफ्नो काम कारवाही सम्बन्धी प्रतिवेदन समिति समक्ष पेश गर्ने ।

(ग) अन्य उपसमितिहरु :

संचालक समितिले संस्थाको उद्देश्य र कार्यहरु संचालन गर्न आवश्यकतानुसार अन्य उप-समितिहरुको गठन गर्न सक्नेछ । समितिले त्यसरी उपसमितिको गठन गर्दा त्यस्तो

उपसमितिले गनुपर्ने काम, कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने अवधि तथा निजहरुको शर्त तथा सुविधाहरु तोकिदिनेछ ।

समिति उपसमितिका पदाधिकारीहरु एवं सदस्यहरु अवैतनिक हुने :

माथिउल्लेखित संचालक समिति एवं अन्य समिति वा उप समितिका पदाधिकारी लगायत सदस्यहरु अवैतनिक हुनेछन् । तर, संचालक सदस्य मध्ये कसैले प्रबन्ध संचालकका रुपमा कार्य गरी पारिश्रमिक लिन यो दफाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

४१. प्रतिनिधित्व : संस्थाको साधारण सभाले तोकेको व्यक्तिले संस्था आवद्ध संघ वा राष्ट्रिय सहकारी बैंकको साधारण सभा तथा अन्य कार्यक्रमको प्रतिनिधित्व गर्न सक्ने छ ।

**परिच्छेद- ७
कार्यसञ्चालन**

४२. उत्तरदायित्व शृङ्खला : संस्थाको कार्यसञ्चालनमा नियुक्त कर्मचारीहरु निर्वाचित समितितर्फ र निर्वाचित प्रतिनिधिहरु साधारण सभातर्फ उत्तरदायी रहने गरी उत्तरदायित्व शृङ्खला कायम गरिनेछ ।

४३. अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार : (१) अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय वमोजिमको हुनेछ :-

- (क) समितिको बैठक तथा साधारणसभाको बैठकको अध्यक्षता गर्ने ।
- (ख) साधारणसभाद्वारा स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम तथा निर्णय र संचालक समितिका निर्णयहरुको कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।
- (ग) संस्थाको चल, अचल सम्पत्तिको रेखदेख, संरक्षण एवं उचित प्रयोगको व्यवस्था मिलाउने
- (घ) संचालकहरुलाई आ-आफ्नो जिम्मेवारी वहन गर्न गराउन सहयोग र समन्वय गर्ने साथै आवश्यक निर्देशन दिने ।
- (ङ) संचालकका कुनै सदस्यले दिएको राजीनामा उचित आधारमा स्वीकृत गर्न वा नगर्न राय साथ समितिमा निर्णयका लागि पेश गर्ने ।
- (च) संस्थाको काम कारवाहीको सम्वन्धमा आवश्यकता अनुसार अन्य संघ, संस्था वा निकायमा संस्थाको तर्फबाट प्रतिनिधित्व गर्ने गराउने ।
- (छ) समितिको बैठक नबसेको अवस्थामा अपर्भट कुनै कार्य गर्न आवश्यक भएको र तत्कालमा उक्त कार्य नभए संस्थालाई हानि नोक्सानी हुने भएमा सो कार्य गरी वा गराई आगामी बैठकमा अनुमोदनको लागि पेश गर्ने ।
- (ज) साधारणसभा तथा समितिको बैठकमा कुनै विषयमा मतदान भै मत बराबर भएमा निर्णायक मत दिने ।
- (झ) संस्थाको कुनै काम कारवाहीको सम्वन्धमा आवश्यकतानुसार जांचवुझ वा निरीक्षण गर्ने, गराउने ।
- (ञ) संस्थालाई नेतृत्व प्रदान गर्ने र यसका लागि सदैव सक्रिय रहने ।
- (ट) संस्थाको हित तथा उद्देश्य प्राप्तिका लागि आवश्यक पहल गर्ने ।
- (ठ) विनियमका व्यवस्थाहरुको पूर्ण पालना गर्न गराउन तदारुकता देखाउने ।

- (ड) सहकारीका सिद्धान्तहरु र सहकारी ऐन नियम तथा सहकारी विभागका निर्देशनहरुको पालना गर्ने गराउने ।
- (ढ) सम्बन्धित सहकारी कार्यालयको निर्देशन तथा सुझावहरुको पालना गर्ने गराउने साथै यस विनियम बमोजिम दिनु पर्ने सूचना वा प्रतिवेदनहरु समयमानै पेश गर्ने ।
- (ण) सहकारी विभाग वा सहकारी कार्यालय वा सहकारीका सम्बन्धित संघबाट गरिने अनुगमन निरीक्षण कार्यमा सहयोग गर्ने एवं प्राप्त निर्देशन र सुझावहरुको पालना गर्ने गराउने ।

(२) उपाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिमको हुनेछ :-

- (क) अध्यक्षको काममा सहयोग पुऱ्याउने ।
- (ख) अध्यक्षले लिखित रुपमा प्रत्यायोजित गरेका वा तोकेका कार्यहरु गर्ने
- (ग) अध्यक्षको अनुपस्थितिमा अध्यक्षले गर्ने सम्पूर्ण कार्यहरु गर्ने ।
- (घ) समितिको बैठकमा अन्य सदस्य सरह भाग लिने र निर्णयमा मृत दिने ।
- (ङ) साधारण सभा वा समितिको निर्णय अनुसार तोकिएको जिम्मेवारी वहन गर्ने

(३) सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिमको हुनेछ :-

- (क) अध्यक्षको निर्देशानुसार साधारण सभाको अधिवेशन तथा समितिको बैठक बोलाउने,
- (ख) साधारणसभा तथा समितिद्वारा पारित निर्णयहरु कार्यान्वयन गर्ने, गराउने
- (ग) साधारणसभाको अधिवेशन र समितिको बैठकको कार्यसूची तयार गर्ने, सूचना निकाल्ने, बैठकको निर्णय पुस्तिका राख्ने र निर्णयहरु सदस्यहरुलाई पठाउने ।
- (घ) साधारणसभाबाट निर्णय गर्नुपर्ने कुनै निर्णयहरु भए पुनः छलफल एवं निर्णयार्थ पेश गर्ने ,
- (ङ) साधारणसभा र संचालक समितिबाट भएको निर्णयहरु कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
- (च) कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धि सम्पूर्ण कार्य गर्ने, गराउने ।
- (छ) संस्थाको दैनिक प्रशासनिक कार्यमा स्वयम संलग्न रही प्रवन्ध, निरीक्षण निर्देशन दिने
- (ज) अध्यक्षले तोकेको अन्य काम गर्ने गराउने ।

(४) कीर्षाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिमको हुनेछ :-

- (क) संस्थाको आर्थिक कारोवार सम्बन्धी जिम्मा लिने,
- (ख) संस्थाको उद्देश्य प्राप्तिका लागि उपयुक्त लेखा पुस्तिका नियमानुसार दुरुस्त राख्ने राख्न लगाउने,
- (ग) साधारणसभा तथा समितिले मागेका वखत संस्थाको दैनिक कारोवार संग सम्बन्धित विवरण उपलब्ध गराउने ।

(५) संचालक सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिमको हुनेछ :-

- (क) संचालक समितिको बैठकमा नियमित रुपमा सहभागी हुने ।
- (ख) संस्थाको हित र विकास कार्यमा आवश्यक सहयोग पुऱ्याउने ।
- (ग) निर्णय अनुसार विभिन्न उप समितिहरुमा रही तोकिएको जिम्मेवारी वहन गर्ने ।

- (घ) बैठकबाट गरिने निर्णयहरु संस्थाको हितका लागि हुनु पर्ने विषयमा सजग रहने ।
- (ङ.) सहकारीका सर्वमान्य सिद्धान्तहरु, सहकारी ऐन नियम, संस्थाको स्वीकृत विनियमावली र अन्य नीतिहरुको विखिलाप हुने गरी संस्था संचालन हुन नदिने ।
- (च) संस्थासंग आवद्ध सम्पूर्ण सदस्यहरुको प्रतिनिधीको रुपमा सदस्यहरुको हित प्रबर्द्धन हुने काम गर्ने गराउने ।

- ४४. व्यवस्थापकको नियुक्ति** (१)स्वीकृत कर्मचारी प्रशासन नियमावली बमोजिम कर्मचारी प्रशासन संचालन गर्ने । यस्तो व्यवस्था नभएको अवस्थामा अन्तरिम रुपमा संचालक समितिबाट निर्णय गराई आवश्यक प्रशासनिक निर्णय लिनु पर्नेछ ।
- (२) साधारण सभाको स्वीकृत दरबन्दी र संस्थाको आर्थिक क्षमताको आधारमा समितिको निर्णय अनुसार निश्चित प्रक्रिया पूरा गरी गराई व्यवस्थापक नियुक्त गर्न सकिनेछ ।
 - (३) उपदफा (२) बमोजिम व्यवस्थापक नियुक्ति हुन नसकेमा समितिले संस्थाको कुनै संचालकलाई प्रबन्ध संचालकको रुपमा कार्य गर्ने गरी तोक्न सक्नेछ । संस्थाको क्षमता र प्रचलनका आधारमा निजको पारिश्रमिक तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
 - (४) व्यवस्थापकले कर्मचारी प्रशासन नियमावली तथा संस्थाको क्षमताको आधारमा संचालक समितिको निर्णय अनुसार निश्चित प्रक्रिया पूरा गरी गराई संस्थालाई आवश्यक पर्ने कर्मचारीहरु नियुक्त गर्नेछ ।
 - (५) संस्थाले कर्मचारी भर्ना गरी संस्थाको काम संचालन गर्न सक्ने अवस्था नभएमा संचालक समितिको निर्णय अनुसार संचालकहरु बीच कामको बाँडफाँड गरी स्पष्ट जिम्मेवारी समेत तोक्यो संस्था संचालन गरिनेछ ।

४५. व्यवस्थापकको काम, कर्तव्य र अधिकार

व्यवस्थापकको काम, कर्तव्य र अधिकार:देहाए बमोजिम हुने छ।

- (क) संस्थाको आर्थिक तथा प्रशासनिक कार्यको पूर्ण जिम्मेवारी बहन गरी संचालक समितिलाई सहयोग गर्ने,
- (ख) संस्थाको सदस्यता आवेदन फारामहरु संकलन एवं विवरण तयार गरी समितिमा स्वीकृतिका लागि प्रस्तुत गर्ने र आवश्यक सूचनाहरु उपलब्ध गराउने,
- (ग) साधारणसभा र संचालक समितिका सबै बैठकहरुमा भाग लिने र निर्णय लिने कामका लागि सदस्यहरुलाई आवश्यक सूचना उपलब्ध गराउने,
- (घ) वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट तयार गरी समिति समक्ष पेश गर्ने,
- (ङ) समिति र साधारणसभाका बैठकहरुको विषय सूची तयार गर्ने,
- (च) संस्थाका सदस्यहरुलाई सहकारी सम्बन्धी चेतना अभिवृद्धि गर्न सहकारी विषयका विविध पक्षमा जनचेतना मूलक अभिमूखिकरण कार्यक्रम तथा तालिमको संयोजन गर्न शिक्षा उपसमितिलाई सहजिकरण गर्ने,
- (छ) संस्थाका सबै कर्मचारीहरुको कार्यविवरण तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने गराउने । संस्थाका सबै कामहरु सुचारु रुपमा संचालन गर्न गराउन नेतृत्व गर्ने, कामको सुपरिवेक्षण गर्ने, कर्मचारी बीच समन्वय गर्ने, कार्य सम्पादनको मूल्यांकन गर्ने

- गराउने, कामको मूल्यांकनको आधारमा कर्मचारीहरूलाई पुरस्कृत वा सजाय गर्ने आदि, ।
- (ज) साधारण सभा र संचालक समितिको नीति, निर्देशन एवं निर्णय र नगरपालिका कार्यालयको निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
- (झ) समितिप्रति उत्तरदायी हुने,
- (ञ) जनसम्पर्कका अन्य कार्यहरू गर्ने, गराउने ।
- (ट) संस्थाको व्यवस्थापन चुस्त राख्न वित्तिय विश्लेषण र अनुगमनको लागि PEARLS अनुगमन पद्धतिको अवलम्बन गर्ने । यसका लागि संस्थाका संचालक, लेखा समितिका पदाधिकारी र कर्मचारी लाई आवश्यकता अनुसार तालिममा सहभागी गराउने व्यवस्थाका लागि पहल गर्ने ।
- (ठ) पदाधिकारी एवं कर्मचारीको ज्ञान, सीप र काममा रुची बढाउन तालिम एवं अध्ययन भ्रमण को कार्यक्रम साथै कर्मचारीहरूका लागि Incentive Package को योजना बनाई स्वीकृतिको लागि पेश गर्ने ।
- (ड) कार्य सम्पादन तथा उपलब्धिको आधारमा पदाधिकारी एवं कर्मचारीहरूलाई पुरस्कृत गर्ने कार्यक्रम बनाई स्वीकृतिका लागि पेश गर्ने ।

४६. विशेष जिम्मेवारी : समिति, अध्यक्ष र व्यवस्थापकले यस विनियममा अन्यत्र उल्लिखित काम, कर्तव्य र अधिकारका साथै सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण कानून अन्तर्गत संस्थाले सम्पादन गर्नुपर्ने कार्यहरू सम्पादन गर्ने, गराउने विशेष जिम्मेवारीसमेत बहन गर्नुपर्नेछ ।

४७. कर्मचारीको नियुक्ति तथा सेवाका सर्त

संस्थाका कर्मचारीहरूको नियुक्ति तथा सेवाका सर्तहरू संस्थाले निर्माण गरेको स्विकृत कर्मचारी प्रशासन नियमावलीको आधार वा सहकारी ऐन, मापदण्डको आधारमा हुने छ ।

परिच्छेद - ८

कोषको व्यवस्था

४८. संस्थाको कोष (१) संस्थाको एउटा छुट्टै कोष हुनेछ र सो कोषमा देहायका रकमहरू रहनेछन् :
- (क) शेयर लगायत संस्थाले आर्जन गरेका सबै किसिमका आम्दानी,
- (ख) नेपाल सरकार वा गैरसरकारी संघ संस्थाबाट प्राप्त अनुदान रकम,
- (ग) विदेशी सरकार वा अन्तर्राष्ट्रिय दातृ संघ संस्थाबाट प्राप्त अनुदानको रकम,
- (घ) संस्थाले शेयर बिक्री गरे वापत प्राप्त रकम, नियमित बचत र सदस्यता वापत प्राप्त शुल्कहरू ।
- (ङ) अन्य श्रोतबाट प्राप्त रकम ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषको रकम विनियममा व्यवस्था भए बमोजिमको कार्यमा खर्च गरिनेछ ।
- (३) प्रचलीत कानून बमोजिम आवश्यक प्रक्रियाहरू पुरा गरी संस्थाले विदेशी सरकार वा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संघ संस्थाबाट ऋण रकम प्राप्त गर्न सक्नेछ ।

- (४) उपदफा (१) बमोजिम संस्थालाई प्राप्त हुने सबै प्रकारको रकम समितिले निर्णय गरेको कुनै बैंकमा संस्थाको नाममा आवश्यक खाता (चल्ली, बचत, मुद्दती) खोली जम्मा गरिनेछ।
- (५) उपदफा (१) बमोजिमको कोषको खाताको संचालन समितिको अध्यक्ष र प्रबन्ध संचालक वा व्यवस्थापकको संयुक्त दस्तखतबाट हुनेछ। कोषको सम्पूर्ण जिम्मा खाता संचालकहरुमा रहनेछ। कोषबाट रकम भिक्दा संस्थाको स्वीकृत विनियम बमोजिम स्पष्ट निर्णय भएको कामका लागि हुनुपर्दछ। रकम चलनमा ल्याउने आधारहरु कानून सम्मत हुनुपर्नेछ। संस्थाको सम्पत्ति व्यक्तिगत प्रयोजनमा भिकेको वा प्रयोग गरिएको पाइएमा अख्तियार दुरुपयोग गरेको मानिनेछ।

४९. कोषको सुरक्षा :(१)समितिले व्यवस्थापकको जिम्मामा रहने भनी तोकेको कोषको रकम व्यवस्थापकको जिम्मामा रहनेछ।

- (२) उपदफा (१) मा उल्लेखित अवस्था बाहेक संस्थाको रकम समितिले कुनै बैंकमा संस्थाको नाममा खाता खोली जम्मा गर्नेछ।
- (३) कोषको सुरक्षाको लागि संस्थाले प्रचलित कानून बमोजिम स्थापित बीमा कम्पनीमा आवश्यकतानुसार सदस्यहरुको शेयर, बचत र ऋण लगानी जस्ता रकमको सुरक्षणका लागि बीमा गर्न सक्नेछ।

५०. कोषको उपयोग : (१) संस्थाको कोषको उपयोग ऐन, नियमावली तथा यस विनियमका व्यवस्थाहरुको अधीनमा रही संस्थाका उद्देश्यहरु हासिल गर्ने गरी कार्यहरुको सञ्चालनका लागि गरिनेछ।

- (२) संस्थाको कोषको रकम कुनै कम्पनीको शेयर खरिद गर्न वा निजी फर्म, विद्यालय, कलेज, नर्सिङ होम वा नाफामा सहभागी हुने खालको उद्योग, व्यवसाय वा अन्य आयोजनामा लगाइने छैन।

५१. खाता सञ्चालन :

(१) संस्थाको खाताको संचालन समितिको अध्यक्ष र प्रबन्ध संचालक वा व्यवस्थापकको संयुक्त दस्तखतबाट हुनेछ। कोषको सम्पूर्ण जिम्मा खाता संचालकहरुमा रहनेछ। कोषबाट रकम भिक्दा संस्थाको स्वीकृत विनियम बमोजिम स्पष्ट निर्णय भएको कामका लागि हुनुपर्दछ। रकम चलनमा ल्याउने आधारहरु कानून सम्मत हुनुपर्नेछ। संस्थाको सम्पत्ति व्यक्तिगत प्रयोजनमा भिक्न वा प्रयोग गरिएको पाइएमा अख्तियार दुरुपयोग गरेको मानिनेछ।

५२. बचतको वितरण : (१) संस्थाको कुनै वर्षको खुद बचतको रकमबाट कम्तीमा २५ प्रतिशत जगेडा कोषमा जम्मा गरिनेछ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम जगेडा कोषमा सारेर बाँकी रहेको रकमलाई १०० प्रतिशत मानी सोको वितरण देहायबमोजिम गरिनेछ :

(क) संरक्षित पुँजी कोष कम्तीमा २५ प्रतिशत;

(ख) सहकारी शिक्षा कोष १५ प्रतिशत;

- (ग) सेयर लाभांश कोष २० प्रतिशत;
- (घ) कर्मचारी बोनस कोष ८ प्रतिशत;
- (ङ) सहकारी विकास कोष ५ प्रतिशत;
- (च) घाटापूर्ति कोष १० प्रतिशत;
- (छ) सामुदायिक विकास कोष १० प्रतिशत;
- (ज) सहकारी प्रवर्धन कोष ०.५ प्रतिशत;
- (ञ) साधारण सभाले स्वीकृत गरेको स्थिरीकरण वा अन्य जोखिम व्यवस्था कोष १.५ प्रतिशत र
- (ट) सदस्य हित कोष ५ प्रतिशत ।

५३. जगेडा कोष :यो कोष अभिभाज्य रहने छ ।

५४. संरक्षित पुँजी फिर्ता : दफा ५२ को उपदफा (२) को खण्ड (क) मा उल्लिखित कोषबाट नियमावली बमोजिम कारोबारको आधारमा संरक्षित पुँजी फिर्ता गरिनेछ ।

५५. लाभांश वितरण नगरिने : कुनै वर्षको सेयर लाभांश दफा ५२ को उपदफा (२) को खण्ड (ग) मा उक्त वर्षको खुद बचतबाट सारिएको रकमभन्दा बढी हुने गरी वा सदस्यले खरिद गरेको सेयरको रकमको १८ प्रतिशतभन्दा बढी हुने गरी वितरण गरिने छैन ।

५६. जगेडा कोषमा रकम सार्नुपर्ने : सेयर लाभांश कोष र संरक्षित पुँजी फिर्ता कोषबाट रकम वितरण भई बाँकी हुन आउने रकम जगेडा कोषमा जम्मा गरिनेछ ।

परिच्छेद - ९

बचत परिचालन

५७. बचत सङ्कलन गर्न सक्ने : (१) संस्थाले ऐन, नियमावली, यस विनियमका व्यवस्था र साधारण सभाबाट स्वीकृत बचत परिचालन निर्देशिकाका सर्त-बन्देज अन्तर्गत सदस्यहरूबाट बचत सङ्कलन गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको बचत परिचालन निर्देशिकामा अन्य कुराका अतिरिक्त दफा ५८, ५९, ६०, ६१ र ६२ का व्यवस्थाका साथै देहायका सर्त-बन्देजहरू समावेश गरिनेछन् :

(क) योजनाको उद्देश्य फारु गर्ने बानी बसालेर अङ्कोफङ्को टारी ऋणग्रस्त हुनुबाट बच्नुका साथै पाँच-सात वर्षभित्रै जेथा जोड्न सक्ने बन्ने हुनुपर्ने;

(ख) सदस्यहरूबाट मात्र बचत सङ्कलन गर्नुपर्ने;

- (ग) मासिक रूपमा एक जना सदस्यले रु.। मात्र बचत जम्मा गर्न सक्ने;
- (घ) सदस्यहरूको बचत खातामात्र खोल्न सकिने;
- (ङ) सदस्यहरूले संस्थामै आई बचत जम्मा गर्नुपर्ने; संस्थाले बजार प्रतिनिधि वा अन्य कुनै नामको प्रतिनिधि, अभिकर्ता वा कर्मचारी सदस्यहरूको घर-घरै खटाएर बचत उठाउन नहुने;
- (च) आर्थिक सुरक्षाको न्यूनतम स्तरको रूपमा दुई महिनाको पारिवारिक निर्वाह खर्चको रकम रु. भन्दा बढी बचत राख्ने सदस्यले त्यसपछिको प्रत्येक रु. का लागि थप एक सेयर खरिद गर्नुपर्ने;
- (छ) ऐनबमोजिम तोकिएको सन्दर्भ व्याजदरअनुसार बचत तथा ऋणको व्याजदर निर्धारण हुनेछ ।
- (ज) ऋणमा व्याज पुँजीकरण नगरिने तथा व्याज गणना गर्दा तिर्न बाँकी सावाँ रकमको आधार लिइने तर भाखा नाघेको खण्डमा वार्षिक ३ प्रतिशतसम्म हर्जाना लिन सकिने ।

५८. बचत सङ्कलनमा सीमा : (१) संस्थाको जम्मा बचत दायित्व जुनसुकै बखत प्राथमिक पुँजी कोषको १५ गुनाभन्दा बढी हुने छैन ।

स्पष्टीकरण : यस उपदफाको प्रयोजनका लागि प्राथमिक पुँजी कोषको गणना गर्दा सेयर पुँजीको रकममा जगेडा कोषको रकम जोडी हुन आउने रकमको ३० प्रतिशत लिइनेछ ।

(२) संस्थाको जम्मा बचत दायित्वको रकम कुनै पनि वर्ष जम्मा बचत दायित्वको रकममा ऐन तथा नियमावलीमा तोकिए बमोजिम वार्षिक सदस्यतर्फि खरिद वा विक्री कारोबारको रकम जोडी हुन आउने जम्मा कारोबारको ३० प्रतिशतभन्दा बढी हुने छैन ।

५९. ऋण दिन सक्ने : (१) संस्थाले तरलताका लागि १५ प्रतिशत वा दर्ता गर्ने अधिकारीले तोकिएको अन्य कुनै सीमासम्मको रकम छुट्ट्याएर सदस्यहरूलाई देहाय बमोजिम ऋणको रूपमा दिन सक्नेछ :

- (क) सदस्यको व्यक्तिगत बचतको तीन गुनासम्म आफ्नै बचतको सुरक्षणमा र
- (ख) सदस्यको व्यक्तिगत बचतको छ गुनासम्म सदस्यका साथै सामूहिक जमानी बस्ने सदस्यहरूको बचतको सुरक्षणमा । तर यस उपदफा बमोजिम एक जना सदस्यलाई प्रदान गरिने ऋणको रकम रु. १ लाखभन्दा बढी हुने छैन ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै सदस्यले समूहको जमानी विना वा रु. १ लाखभन्दा बढी रकम ऋण लिन चाहेमा चल-अचल सम्पत्ति धितो राखेर दिन सकिनेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम प्रदान गरिने ऋण शैक्षिक, आवास, स्वास्थ्योपचार, रोजगारीमूलक वा उत्पादनमूलक प्रयोजनका लागि मात्र हुनेछ ।

तर यस उपदफामा लेखिएको कुनै कुराले अभाव, घटना वा अन्य अड्कोपड्को पर्दा उपदफा (१) बमोजिम उपभोग, कर्मकाण्ड वा अन्य औचित्यपूर्ण प्रयोजनमा ऋण दिन बाधा पर्ने छैन ।

(४) उदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सदस्यता लिएर नियमित रूपमा बचत जम्मा गर्न थालेको तीन महिना व्यतीत नहुँदै संस्थाबाट कसैलाई पनि ऋण प्रदान गरिने छैन ।

(५) ऋण प्रवाहमा प्राथमिकता लगायतका अन्य व्यवस्था बचत परिचालन निर्देशिकामा उल्लेख भएबमोजिम हुनेछ ।

६०. ऋण प्रवाहमा सीमा : (१) यस परिच्छेदमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संस्थाबाट कुनै एक सदस्यलाई दफा ५९ को उपदफा (१) बमोजिम तरलता व्यवस्थापछिको लगानी योग्य रकमको आधा प्रतिशतभन्दा बढी ऋण दिन सकिने छैन । तर लगानीयोग्य रकम रु. ६० लाख नपुग्दासम्म यो बन्देज लागू हुने छैन । (२) उदफा (१) को अधीनमा रही कुनै सञ्चालक वा लेखा सुपरिवेक्षण समितिको पदाधिकारीलाई दिन सकिने ऋणको सीमा साधारण सभाले बेला-बेलामा तोकिएदिए बमोजिम हुनेछ ।

६१. ऋण बाहेकको प्रयोजनमा बचतको रकम लगाउनु नहुने : संस्थाले सङ्कलन गरेको बचतको रकम दफा ५७ बमोजिम स्वीकृत बचत परिचालन निर्देशिकाका सर्त बन्देज अन्तर्गत सदस्यहरूलाई ऋण दिने बाहेकको कुनै प्रयोजनमा लगाइने छैन । तर यसमा लेखिएको कुनै कुराले बचतको रकम तरलता बापत नगर्दै राख्न वा नेपाल राष्ट्र बैङ्कले जारी गरेको ट्रेजरी बिल वा विकास ऋणपत्र खरिदमा उपयोग गर्न बाधा पर्ने छैन ।

६२. साधारण सभाको स्वीकृति लिनुपर्ने : समितिले देहायका विषयमा दर्ता गर्ने अधिकारीले तोकिएदिएको मानदण्डको प्रतिकूल नहुने गरी साधारण सभाको स्वीकृति लिनुपर्नेछ :

(क) लगानीमा रहेको ऋण मिनाहा दिनुपर्दा, अपलेखन गर्नुपर्दा वा ऋणका सर्त-बन्देजहरू फेरु पर्दा;

(ख) संस्थाको स्व-प्रयोजनका लागि जग्गा, घरलगायतका अचल सम्पत्ति खरिद गर्नु पर्दा र

(ग) व्यवस्थापकको तलब वा सुविधा बढाउनु पर्दा ।

परिच्छेद - १०

कारोबारमा सीमाङ्कन

६३. सदस्य केन्द्रीयता : (१) संस्थाले देहायबमोजिम हुने गरी व्यावसायिक सेवामा सदस्य केन्द्रीयता कायम गर्नेछ :

(क) सदस्यहरूको उत्पादनको सञ्चय, प्रशोधन एवं बजारीकरण व्यवसायमा विक्री बजारमा जहाँसुकै गरे तापनि खरिद सदस्यहरूसँगबाट मात्र गरेर;

(ख) सदस्यहरूलाई आवश्यकताका चीजबीज वा सेवा सुलभ गराउने व्यवसायमा खरिद बजार जहाँसुकैबाट गरे तापनि विक्री सदस्यहरूलाई नै गरेर;

(ग) स्व-रोजगारी योजनाअन्तर्गत कच्चापदार्थ वा उत्पादित वस्तु बजार जहाँसुकै खरिद-विक्री गरे तापनि स्व-रोजगारीको अवसर सदस्यहरूलाई मात्र दिलाएर र

(घ) बचत परिचालन सेवामा बचत सङ्कलन र ऋण लगानी दुवै पूर्णतया सदस्यहरूमै सीमित गरेर ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि गैरव्यावसायिक सेवाहरूमा सदस्य र गैरसदस्यबीच पहुँचमा कुनै किसिमले विभेद गरिने छैन ।

(३) सहकारी परम्पराअनुरूप विशेष अवस्थाका गैरसदस्यहरूलाई व्यावसायिक सेवाहरू प्रदान गर्नु पर्दा सदस्य र गैरसदस्य बीच प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष कुनै किसिमले मूल्यमा फरक गरिने छैन ।

६४. स्वार्थ बाँधिने निर्णयमा सहभागितामा प्रतिबन्ध : (१) यस विनियममा उल्लेखित कुनै व्यवस्थाहरू सहकारी ऐन, नियम र सहकारीका सिद्धान्तहरूसँग बाँधिने भएमा बाँधिएको हदसम्म स्वतः अमान्य हुनेछ ।

(२) यस विनियममा उल्लेख नभएका विषयहरूको बारेमा सहकारी ऐन, नियम, सहकारी विभागद्वारा जारी परिपत्र, मापदण्ड र सहकारीका सिद्धान्तहरू बमोजिम संस्थाको काम कारवाही संचालन गरिनेछ ।

(३) स्वार्थ बाँधिने निर्णयहरूमा पूर्णरूपमा प्रतिबन्ध लगाईको छ ।

६५. कर्मचारीसँगको कारोबारमा निर्बन्धन : संस्थाका कर्मचारी र संस्थाबीचको कारोबार दर्ता गर्ने अधिकारीबाट जारी भएको निर्देशनबमोजिम निर्बन्धित हुनेछ ।

६६. जोखिम मूल्याङ्कन : संस्थाले सदस्यता प्रदान गर्दा वा कारोबार गर्दा नियामक निकायबाट जारी भएको सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण निर्देशन बमोजिम जोखिम मूल्याङ्कन गरिनेछ ।

६७. कारोबार नगरिने : सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण कानून अन्तर्गत नियामक निकायबाट जारी भएको निर्देशनका व्यवस्था विपरीत संस्थाबाट कसैसँग कुनै कारोबार गरिने छैन ।

परिच्छेद - ११

अभिलेख

६८. कारोबारको लेखा : संस्थाको आर्थिक कारोबारको लेखा दर्ता गर्ने अधिकारीले तोकेको लेखामान एवं खाता संरचना बमोजिम राखिनेछ ।

६९. खाताबही : संस्थाले देहाय बमोजिमको वही खाता तथा दर्ता किताब राख्नेछः-

(क) विनियमको दफा १७ (अनुसूची-२) बमोजिमको सदस्य दर्ता किताब,

(ख) प्रारम्भिक साधारणसभा, वार्षिक साधारणसभा, विशेष साधारणसभा, समिति, लेखा समिति र उपसमितिहरूको छुट्टाछुट्टै निर्णय पुस्तिकाहरू ,

- (ग) नगद बही खाता ,
 (घ) संस्थाले अरु कुनै व्यक्ति वा संघ संस्थासंग कुनै कारोवार गरेका भए सो कारोवार देखाउने किताब,
 (ङ) शेयर दर्ता किताब,
 (च) ऋण लेनदेन गरेको दर्ता किताब,
 (छ) बेरुजू एवं सम्परीक्षण किताब,
 (ज) व्यक्तिगत खाता,
 (झ) सदस्यहरुको व्यक्तिगत बचत खाता,
 (ञ) जिन्सी दर्ता किताब,
 (ट) आम्दानी, खर्च, सम्पत्ति र दायित्व देखिने खाताहरु,
 (ठ) समय-समयमा समितिले तोकिएको अन्य अभिलेख एवं खाताहरु।
७०. **आन्तरिक हिसाब जाँच** :संस्थाको संचालक समिति वा लेखा राख्ने कर्मचारीले तयार पारेको हिसावमा लेखा समितिले हेर्न सक्ने छ । त्यसमा कुनै अनियमितता भएको पाईएमा सुझाव सच्याउन निर्देशन गर्न सक्ने छ । बाह्य लेखा परिक्षकले पेश गरेको प्रतिवेदन साधारण सभाले अनुमोदन गर्नुपर्ने छ ।
७१. **वार्षिक हिसाब जाँच** :संस्थाले प्रत्येक वर्षको हिसाब-किताबको लेखापरीक्षण आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले तीन महिना भित्र साधारण सभाले नियुक्त गरेका रजिष्टर्ड लेखापरीक्षकबाट गराई सक्नेछ ।
- (२) लेखापरीक्षकले आफ्नो प्रतिवेदन वार्षिक साधारणसभा समक्ष स्वयं प्रस्तुत गर्नेछ ।
 (३) लेखापरीक्षकको पारिश्रमिक साधारण सभाले तोके बमोजिम हुनेछ ।
 (४) एउटै लेखापरीक्षकलाई लगातार तीन पटक भन्दा बढी नियुक्ति गरिने छैन ।
 (५) साधारणसभाले लेखा परीक्षकको नियुक्ति र निजको पारिश्रमिक तोक्ने अधिकार संचालक समितिलाई दिन सक्नेछ ।
 (६) लेखा परीक्षकको प्रतिवेदनमा अन्य कुराको अतिरिक्त देहायका विवरण समेत समाविष्ट भएको हुनेछ :
- (क) संस्थाका पदाधिकारी वा कर्मचारीले सहकारीको मूल्य मान्यता र सिद्धान्त एवं प्रचलित सहकारी सम्बन्धी कानूनको पालना गरेका छन छैनन् ।
 (ख) संस्थाका पदाधिकारी वा कर्मचारीले संस्थाको विनियम र साधारण सभाबाट स्वीकृत नीति तथा निर्देशिकाहरुको पालना गरेका छन छैनन् ।
 (ग) विशेष गरी प्रतिवेदनमा बचत कर्ताको बचतको सुरक्षणको अवस्था के छ, लगानीहरु पर्याप्त सुरक्षणको आधारमा गरिएको छ छैन, व्यवस्थापकहरुबाट फजुल खर्च रोक्ने तर्फ के कस्ता प्रयासहरु भएका छन वा छैनन् ।
 (घ) संस्थाका पदाधिकारी एवं कर्मचारीहरुले लिएको ऋण र पेशकीका वारेमा लिएको अंक, रकम दिंदा अवलम्बन गरिएको प्रक्रिया, ऋणको भाखा नाघे ननाघेको र साँवा व्याज समयमै तिरे नतिरेको विवरण, पेशकी लिनुको प्रयोजन, आर्थिक अनुशासन आदि ।
- (७) लेखापरीक्षकको प्रतिवेदनमा उपरोक्त विवरण समावेश नभएमा साधारण सभा वा सम्बन्धित कार्यालयले अर्को लेखापरीक्षक नियुक्त गर्न निर्देश गर्न सक्नेछ वा त्यस्ता लेखा परिक्षकलाई त्यस संस्थाको आगामी वर्षहरुको लेखापरीक्षण गर्न अनुमति नदिन सक्नेछ ।

७२. विद्युतीय लेखा प्रणालीको प्रयोग : संस्थामा विद्युतीय लेखा प्रणालीको प्रयोग गर्दा सम्पत्ति शुद्धीकरण जोखिम मूल्याङ्कन गरी दर्ता गर्ने अधिकारीको पूर्व-स्वीकृति लिइनेछ ।

७३. अन्य आधारभूत कागजात :

परिच्छेद - १२ प्रतिवेदन

७४. एकीकृत सूचना प्रणालीमा आबद्धता : समितिले संस्थाका सम्पूर्ण वित्तीय तथा व्यवस्थापकीय सूचना नियामक निकायबाट स्थापित सहकारी सूचना प्रणालीमा एकीकृत गरी निरन्तर तत्क्षण (रियल टाइम) अद्यावधीकरण गर्ने व्यवस्थासमेत मिलाउनुपर्दछ । तर यसमा लेखिएको कुनै कुराले संस्थाले प्रचलित कानुनबमोजिम गोप्य राख्नुपर्ने सूचना अलग्गै संरक्षण गर्न बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

७५. दर्ता गर्ने अधिकारी समक्ष प्रतिवेदन :

- १) साधारणसभा सम्पन्न भएको १५ दिनभित्र लेखापरिक्षण प्रतिवेदन, अध्यक्षले प्रमाणित गरेको सभाका निर्णयका प्रतिलिपिहरु, सदस्यहरुको उपस्थितिको विवरण र निर्वाचन सम्पन्न भएको भए निर्वाचित संचालकहरुको हालसालै खिचिएको फोटो सहितको तीन पुस्ते विवरण ।
- २) प्रत्येक ६-६ महिनामा संस्थाका पदाधिकारी र कर्मचारीहरुलाई दिइएको ऋण र पेशकी रकमको विवरण ।
- ३) संस्थाको स्वीकृत बचत तथा ऋण नीति, कर्मचारी प्रशासन एवं आर्थिक प्रशासन नियमावलीको १-१ प्रति ।
- ४) ७ दिन भित्र व्याज दरमा गरिएको परिवर्तन र परिवर्तन गर्नु पर्नाको कारण ।
- ५) तोकिए बमोजिमको समय भित्र संस्थाको अनुगमन गर्दा दिइएको सुझाव वा निर्देशनको कार्यान्वयनको प्रगति विवरण ।
- ६) सहकारी संस्थाको प्रारम्भिक साधारण सभा हुनु भन्दा अगावै पूर्व सहकारी शिक्षा सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरेको जानकारी ।
- ७) प्रारम्भिक साधारण सभा भएको ६ महिना भित्र संघको सदस्यता लिएको वा नलिएको भए सो को कारण सहितको विवरण ।
- ८) आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले १ महिना भित्र अघिल्लो आर्थिक वर्षमा थप घट भएको सदस्यताको विवरण पठाइनेछ । यस्तो विवरणमा कुल सदस्यहरु मध्ये महिला पुरुषको संख्या साथै नयाँ सदस्यता बनाइएका सदस्यहरुको बसोबास गरेको क्षेत्र उल्लेख गरिनेछ ।
- ९) सहकारी विभाग वा सम्बन्धित सहकारी कार्यालयले माग गरेको अन्य विवरण ।

७६. वित्तीय जानकारी एकाइमा प्रतिवेदन : सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण कानुनबमोजिम वित्तीय जानकारी एकाइमा प्रतिवेदन गर्नुपर्ने कारोबारको प्रतिवेदन नियमित रूपमा, निर्धारित समयभित्रै पठाइनेछ ।

७७. साधारण सभामा जानकारी गराउनुपर्ने : अध्यक्ष वा प्रतिनिधिले देहायका विषयको संक्षिप्त व्यहोरा सहितको जानकारी लगत्तै बस्ने साधारण सभामा गराउनुपर्नेछ :

- क) संस्थाले सदस्यता लिएको सहकारी सङ्घ वा बैङ्कबाट भएका निर्णयहरू;
- ख) कुनै निकायबाट संस्थालाई प्राप्त वित्तीय वा गैरवित्तीय सहयोगको रकम वा प्रतिबद्धता र
- ग) दर्ता गर्ने अधिकारी वा प्रचलित कानूनबमोजिम नियामक निकायका तर्फबाट प्राप्त सुझाउ, टिप्पणी वा निर्देशन वा जारी मानदण्ड, निर्देशिका वा नीतिहरू ।

७८. सूचनाको हक तथा अग्रतापूर्ण खुलासा :

संस्थाका कुनै सदस्यले आर्थिक अवस्था र कुनै अमुक कारोवारका वारेमा जानकारी माग गरेमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । तर शेयर सदस्यहरूको व्यक्तिगत खाता कानून बमोजिम बाहेक गोप्य राखिनेछ ।

७९. सूचनाको संरक्षण :सूचनाको संरक्षणको दायित्व संस्थाको हुने छ ।

परिच्छेद - १३

विविध

८०. हकवालाको मनोनयन :

(१) सदस्यले हकवाला मनोनीत गर्दा कम्तीमा दुई जना संस्थाको सदस्यहरूको रोहबरमा लिखत तयार गरी गर्नुपर्नेछ र त्यस्तो लिखतमा मनोनीत गर्ने सदस्य र साक्षीहरू समेतको सहिष्णुता गरेको हुनुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम हकवाला मनोनीत गर्ने सदस्यले एकभन्दा बढी शेयर नलिएको अवस्थामा एउटा व्यक्तिलाई मात्र हकवाला मनोनीत गर्नु पर्नेछ ।

(३) कुनै सदस्यले उपदफा (२) को अधिनमा रही एकजना भन्दा बढी व्यक्तिहरूलाई मनोनीत गरेकोमा त्यस्ता प्रत्येक व्यक्तिलाई हस्तान्तरण हुने शेयर र हकको दामासाही स्पष्ट रूपले लिखतमा खुलाउनु पर्नेछ । अन्यथा प्रचलित कानून अनुसार हुनेछ ।

८१. हक दाबी वा नामसारी :

(१) कुनै सदस्यको मृत्यु भएमा निजको नाममा रहेको शेयर र संस्थाबाट निजलाई प्राप्त हुने कुनै प्रकारको हक विनियमको दफा २० बमोजिम मनोनीत गरेको कुनै हकवाला भए सो हकवाला र त्यस्तो हकवाला नभए प्रचलित कानून बमोजिमको हकवालाको नाममा नामसारी गर्न सकिनेछ ।

तर, त्यस्तो हकवाला संस्थाको सदस्यता प्राप्त गर्नका लागि विनियममा तोकिएको योग्यता नभएमा सदस्यको मृत्यु भएको मितिले ६ महिना भित्र सदस्यताको लागि योग्य अरु कुनै हकवालाको नाममा नामसारी गरी पाउँ भनी दरखास्त दिन सक्नेछ र संस्थाले सो हकवालाको नाममा नामसारी गरी दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम मृत सदस्यको हक हकवालाले नामसारी गराई लिन नचाहेमा संस्थाले निजले पाउने शेयर र बचत रकम त्यस्तो हकवालालाई फिर्ता गरिदिनेछ ।

(३) उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि मृत सदस्यको हकवाला नाबालक रहेमा वा निजको मानसिक सन्तुलन ठीक नरहेमा मृत सदस्यले पाउने सम्पूर्ण रकम कम्तीमा दुई जना साक्षीको रोहवरमा त्यस्तो हकवालाको संरक्षकलाई फिर्ता गरिनेछ ।

८२. **निर्वाचन** : समितिले आफ्नो कार्यावधि समाप्त हुनु अघि अर्को समितिको निर्वाचन गराउनुपर्ने छ । संचालक समितिका पदाधिकारीलाई वा लेखा समितिको निर्वाचन गर्न संस्थाले १ जना निर्वाचनमा कुनै पदको दावेदार नभएको सदस्य मध्यबाट संयोजक र दुई जना सहकारी निकाय वा जिल्ला सहकारी संघको प्रतिनिधी रहेको उप समिती गठन गरि उक्त समितिले बनाएको निर्वाचन कार्यक्रम र विनियममा उल्लेखित संख्या र पदमा तोकिएको अवधिको लागी निर्वाचन गराउने छ । जसमा संस्थाका शेयर सदस्यहरूले १ व्यक्ति १ मतको आधारमा मत दिने छन् ।

८३. **शपथ ग्रहण** : समितिका पदाधिकारीहरूले अनुसुची ४ अनुसारको व्यहोराको शपथ निर्वाचन समिति समक्ष लिनुपर्ने छ ।

८४. **एकीकरण वा विभाजन** :

- (१) संस्थाको साधारणसभाको दुईतिहाई सदस्यको बहुमतले संस्था एकीकरण वा विभाजन गर्ने निर्णय गरेमा संस्थाको एकीकरण वा विभाजन गर्न सकिनेछ । संस्थाको एकीकरण र विभाजन गर्दा मु.न.पा.को सहकारी ऐन २०७४को दफा ६५ र ६६ सहकारी विभागबाट जारी निर्देशन बमोजिमको प्रक्रियाको पालना गरिनेछ ।
- (२) संस्थाको साधारणसभाको कुल सदस्य संख्याको दुईतिहाई सदस्यको बहुमतले संस्था विघटन गर्ने निर्णय गरेमा संस्थाको विघटन हुनेछ । संस्थाको विघटन गर्दा मु.न.पा.को सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ६५ र दफा ६६ बमोजिमको प्रकृया अपनाईनेछ ।

८५. **कार्यान्वयन अधिकारी** : (१) समितिले सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण कानून बमोजिम अधिकृत स्तरको कर्मचारीलाई कार्यान्वयन अधिकारी तोक्नेछ ।

- २) उपदफा (१) बमोजिम कार्यान्वयन अधिकारी नतोकिएसम्म व्यवस्थापकले नै कार्यान्वयन अधिकारीको रूपमा कार्य गर्नेछ ।

८६. **मध्यस्थता** : संस्थाको कुनै प्रकारको विवाद समाधान गर्ने कार्यमा सम्बन्धित जिल्ला तथा स्थानीय तहको सहकारी संघ वा विषयगत सहकारी संघ वा संस्था आबद्ध रहेको अन्य सहकारी संघसंग आवश्यकतानुसार मध्यस्थता गरी समस्या समाधानका लागि समितिले अनुरोध गर्न सक्नेछ । संस्थामा विद्यमान विवाद वा अन्य समस्याहरू सुल्झाउन मु.न.पा कार्यालयले आफैले वा सहकारीका कुनै संघका पदाधिकारी मार्फत पहल गरेमा संस्थाका सबै सदस्य र पदाधिकारीहरूले सहयोग पुऱ्याउनेछन् ।

८७. **समानता र समता** : (१) संस्थाको कार्यसञ्चालनका समस्त प्रक्रियाहरूमा सदस्यहरू माभ आर्थिक योगदान वा अन्य कुनै आधारमा भेदभाव नगरी समान हैसियतमा सहभागी हुने अवसर प्रदान गरिनेछ ।

- (२) लैङ्गिक विभेदका कारण आम रूपमा न्यून भइरहेको नेतृत्व पङ्क्तिमा महिला उपस्थिति बढाउनका साथै सञ्चालकीय भूमिकामा अपाङ्गता भएका वा लक्षित समुदायका सदस्यहरूलाई प्रोत्साहन दिन जो-चाहिने समतामूलक व्यवस्थाहरू गरिनेछन् ।

८८. विनियम संशोधन :संस्थाको कूल सदस्य संख्या मध्ये कम्तीमा ५१ प्रतिशत सदस्यहरु उपस्थित भएको साधारण सभामा दुई तिहाई सदस्यहरुको निर्णयबाट प्रचलित सहकारी ऐन नियम, सहकारी विभागको निर्देशन र मापदण्ड तथा सहकारीका सिद्धान्तको अधीनमा रही संस्थाले आफ्नो विनियम संशोधन गर्न सक्नेछ । यसरी संशोधन भएको विनियम सहकारी ऐन बमोजिम सहकारी मु.न.पा.मा पेश गरी सहकारी हेर्ने अधिकारी वा निजको अधिकार प्राप्त अधिकृताबाट स्वीकृति लिएपछिलागू हुनेछ ।

८९. साधारण सभाले कार्यविधि बनाउन सक्ने ।

९०. व्याख्या गर्ने अधिकार : यस विनियमको व्याख्या गर्ने अधिकार साधारण सभालाई हुनेछ । साधारण सभाबाट पनि सुल्झिन नसकेमा सहकारी ऐन, नियम बमोजिम हुनेछ ।

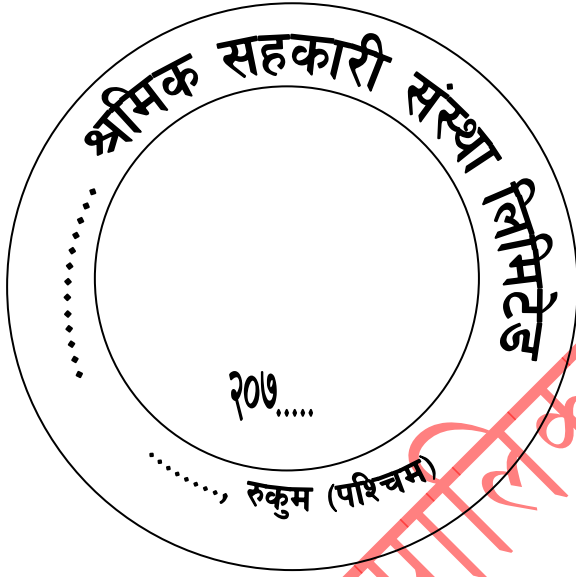
९१. ऐन, नियमावलीसँग बाभिएकोमा अमान्य हुने ।

मुसिकोट नगरपालिका हुकुम (पाँचम)

अनुसूची- १
(विनियमको सँग सम्बन्धित)

संस्थाको चिन्ह र छाप

यस संस्थाको लोगो, भित्री चक्र भित्र अगाडीको भागमा क्रियाकलापको चित्र र तल्लो भागमा २०७.... लेखिएको, बाहिरी चक्र भित्र माथिल्लो भागमा श्रमिक सहकारीसंस्था लि. र तल्लो भागमा मु.न.पा..... , रुकुम (पश्चिम) अंकित चिन्ह हुनेछ ।

मुसिकोट नगरपालिका रुकुम (पश्चिम)

अनुसूची २
(विनियमसंग सम्बन्धित)

श्री मान् प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ज्यू,
मुसिकोट नगरपालिका, रुकुम (पश्चिम)

मिति : २०७९/.../....

विषय : संस्था दर्ता गरि पाउँ ।

महोदय,

हामी देहायका व्यक्तीहरु मिलि देहायको व्यहोरा खोली देहायको संस्था दर्ता गरि पाउन निवेदन गर्दछौं। प्रस्तावित संस्थाको उद्देश्य अनुरूप संस्थाले तत्काल गर्ने कार्य सम्बन्धी योजना र प्रस्तावित विनियम २ प्रति यसैसाथ पेश गरेका छौं ।

१) संस्था संवन्धि विवरण :

क) प्रस्तावित संस्थाको नाम : श्रमीक सहकारी संस्था लिमिटेड

ख) ठेगाना : मु.न.पा..... रुकुम

ग) उद्देश्यहरु : संस्थाको विनियममा उल्लेख भए अनुसार

घ) कार्यहरु : संस्थाको विनियममा उल्लेख भए अनुसार

ङ) कार्यक्षेत्र : मुसिकोट नगरपालिका वडा नं..... भरी

च) दायिकत्व : सिमित

छ) सदस्य संख्या : जना

१) महिला : जना

२) पुरुष : जना

(ज) प्राप्त शेयर पूजीको रकम : रु.

(झ) प्राप्त प्रवेश शुल्क रकम : रु.

आवेदकहरुको तर्फबाट:

नाम:

हस्ताक्षर:

पद : तदर्थ सञ्चालक समितिको अध्यक्ष

..... सहकारी संस्था लि. मु.न.पा.....

रुकुम (पश्चिम)

अनुसूची-३
(सहकारी नियमावलीको नियम २१ उपनियम (१) को खण्ड (क) तथा विनियमको दफा ६९ सँग
सम्बन्धित)

..... श्रमिक सहकारी संस्था लि मु.न.पा..... रुकुम
सदस्य दर्ता किताब

क्र.	बाबु/ससुराको नाम	पति/पत्नीको नाम	सदस्यको नाम	उमेर	ठेगाना	पेशा	खरीद गरेको शेयर संख्या	सदस्य भएको मिति	मनोनित हकवालाको नाम	उमेर	ठेगाना	दस्ताखत वा सही	कैफियत

मुसिकोट नगरपालिका रुकुम

अनुसूची- ४

(विनियमको दफा २२ संग सम्बन्धित)

सदस्यता नं.....

..... श्रमिक सहकारी संस्था लि मु.न.पा..... रुकुम (पश्चिम)

मिति:.....

शेयर प्रमाणपत्र

सहकारी ऐन २०७४ अन्तर्गत यस संस्थाको विनियम वमोजिम श्री.....को छोरा /छोरी /श्रीमतीवस्ने श्री/ सुश्री/ श्रीमतीले निम्न अनुसारको शेयर खरीद गर्नु भएकोले यो प्रमाण(पत्र प्रदान गरिएको छ ।

विवरण

क्रम संख्या	शेयर प्रमाणपत्र नं.	प्रति शेयर मूल्य	खरीद गरेको शेयर संख्या	जम्मा रकम	शेयर खरीद मिति

.....
व्यवस्थापक

.....
अध्यक्ष

अनुसूची- ५
(दफा ८३ संग सम्बन्धित)
शपथ ग्रहण

म.....(शपथकर्ताको नाम) साधारणसभा समक्ष यो प्रतिज्ञा गर्दछु मेरो सामर्थ्यले भ्याए सम्म समितिको सदस्यका नाताले सबै काम तथा बैठकहरुमा नियमित रूपले भाग लिनेछु तथा संस्थाको विकास र सदस्यको हितका लागि इमान्दारी तथा पवित्र हृदयले पक्षपात रहित तरीकाबाट निर्णय लिनेछु ।

पद ग्रहण गर्ने पदाधिकारीको

(क) नाम :

(ख) दस्तखत :

(ग) मिति :

(घ) पद :

शपथ गराउने अधिकारीको

(क) नाम :

(ख) दस्तखत :

(ग) मिति :

(घ) पद :

मुसिकोट नगरपालिका